СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ X. Олифантъ, Па. Четверъ 4-го Вересня 1902. Число 36.

Переглядъ тыжневый.

Заповѣджена поѣздка президента по Спол. Державахъ розпочала ся передъ кôлькома тыжнями. Метою поѣздки е осѣнні выборы. П. Рузвелтъ обѣѣздить всѣ хиткі позиціи и аґітуе въ хосенъ републиканьскои партіи Такъ хоче президентъ тростôвъ, Маркъ Ганна, сего бажають політикеры и.... такъ мусить бути. Треба однакъ запримѣтити, що аґітаційна робота найвысшого урядника републики не всюды иде гладко. Народъ дивить ся кривымъ окомъ на его партійность и »преданность« для королѣвъ доляра. Свѣдчить о тôмъ подѣя, яка лучила ся въ Гартфордъ, Кон. Въ подорожи по Новой Анґліи загостивъ президентъ й до сего мѣста. На двôрци зелѣзницѣ привитала его делеґація пôдъ проводомъ мейора мѣста, п. Соливена, демократа, загально любленого и поважаного. Президентъ бувъ одначе настôлько не тактовнымъ, що рôвнодушно поводивъ ся супротивъ мейора и трактувавъ его зимно въ хосенъ політикерôвъ републиканьскои партіи. Ся обставина сильно вразила товпы народа, котрі згромадили ся вôкругъ двôрця. Многі зъ нихъ рѣшили ся навѣть голосно показати свою досаду. Тожь вечеромъ того дня, коли вôдбула ся торжественна гостина, а президентъ хотѣвъ промовити на публичнôмъ згромадженю въ сали Колісею, нарôдъ привитавъ его крикомъ, сикомъ, свистомъ и тупѣтнею. Всѣ домагали ся, щобы выйшовъ на трибуну мейоръ Саливенъ, вносячи оклики на его честь. Змѣшаный и збитый зъ пантелику президентъ, довго не мôгъ прийти до слова, а коли троха притихло, мавъ ще тôлько притомности, що почавъ зъ признанемъ выражати ся о мейорѣ мѣста. Се помогло. На згадку про любимого мейора Соливена, загримѣла буря окликôвъ и оплескôвъ. Народъ подобрѣвъ въ одной хвили. Ще больше одушевлене настало, коли президентъ закликавъ мейора на трибуну, подавъ ему руку и запросивъ до себе на завтрѣшный обѣдъ. Тодѣ вже не было кôнця нѣ мѣры радости и окликамъ въ честь президента. Вдача товпы всюды однака.

На увагу заслугуе бесѣда президента, выголошена въ Правиденсъ, Р. Ай. Президентъ доторкнувъ найдразливѣйшого пытаня въ політицѣ Спол. Державъ — тростôвъ. Говоривъ про лихо, яке выплывае зъ тои стороны, про сумне положене дрôбныхъ промысловцѣвъ и торговельникôвъ, а на кôнци й про средства, якими можна зарадити злому. Послѣ его гадки конґресъ повиненъ выдати законы противъ тростôвъ, контролювати ихъ дѣяльность и т. п. Забувъ лише п. Рузвелтъ, що такі законы вôдъ давна истнують въ Сп. Державахъ, та на жаль, вôнъ и его правительство зовсѣмъ не гадають ихъ придержувати ся. На гарныхъ слôвцяхъ кôнчить ся все у нихъ, доки нарôдъ не возьме ся до дѣла.

Филипиньскі монахи послали до Риму величезну петицію, въ якôй протестують противъ договору, заключеного недавно мѣжь правительствомъ Сп. Державъ а Ватиканомъ въ справѣ ихъ выдаленя. Монахи доказують, що нѣхто въ свѣтѣ не мае права выгонити ихъ зъ островôвъ. Мимо сего Ватиканъ продавъ ихъ, правительство Сп. Державъ таки выжене.

На островѣ Мінденео не перестае варити ся. Американцѣ высылають на него чимразъ больше вôйска, окружають кораблями, обмежують вôдъ свѣта, але лякають ся розпочати явну вôйну зъ его жителями. Ґенералъ Монетъ, бувшій испаньскій комендантъ на Мінденео, сказавъ на дняхъ, що Американцѣ нѣколи не вспѣють пôдбити Морôвъ. Тоѣ нарôдъ можна зачислити до непоборимыхъ на его пытомôй земли. Радить вôнъ американьскимъ властямъ на Филипинахъ, щобы старали ся мирными средствами упоратись зъ Морами. Я — говорить ґенералъ — боровъ ся зъ ними довгі лѣта, бороли ся мои попередники и нѣчого не могли вдѣяти.

Головный комендатъ американьской арміи, ґен. Майлсъ, о котрôмъ говорено, будьто бы вже уступивъ зô свого становища, мае сими днями поѣхати на Филипины въ цѣли инспекціи арміи и провѣреня тамошныхъ вôдносинъ. Ся вѣстка е о стôлько интересна, що ґен. Майлсъ вôдъ давна бажавъ поѣхати на Филипины, а президентъ нѣякъ не хотѣвъ его пустити. Грозивъ ему навѣть димісією. Ґен. Майлсъ належить до антиимперіалістичнои ліґи и ту мабуть треба глядати причины тои чудной заборонь.

Портове мѣсто Квідадъ Боливаръ, столицю провінціи тои самои назвы, у Венезуели, збомбардовано дня 26. и 27. м. м. Мѣсто было въ рукахъ повстанцѣвъ, а правительство вôдъ кôлькохъ мѣсяцѣвъ не могло его нѣякъ вôдбити. Хопило ся отже послѣдныхъ средствъ — бомбардація. Правительственні военні кораблѣ „Болпваръ“ и „Ресторадоръ“ стрѣляли до мѣста через 24 годинъ безъ упину, выкинувши поверхъ 600 куль великого калібру. Стрѣляли такъ довго, доки стало имъ муніціи, почôмъ вôдплыли, абы опять набрати муніціи и продовжати свое дѣло нищеня. Кôлькадесять будинкôвъ лягло въ звалищахъ, богато людей погибло вôдъ куль, а такъ правительственні, якъ и революційні вôйска допускали ся многихъ жорстокостей. Жителѣ мѣста, переважно Анґлійцѣ, Американцѣ и пр. чужинцѣ, взывають свои правительства, щобы поприсилали военні кораблѣ для обороны й охороны ихъ интересôвъ.

И не лишь въ Боливаръ така саламаха. Въ цѣлôй Венезуели нѣхто не певный свого житя нѣ майна. Зъ тои причины чимъ разъ частѣйше вôдзываютъ голосы анґлійскои, французкои и нѣмецкои прасы, абы европейскі державы завели вже разъ порядокъ въ Венезуели. А звѣсно, якъ бы они се зробили... Вадержують ихъ вôдъ того кроку тôлько одні Сп. Державы, котрі кажуть: „Голанъ, панове, здалека, бо Америка для Американцѣвъ. Мы сами собѣ зробимо ладъ, если буде треба. Тямте, якъ выйшла зъ нами Испанія!“

Царскимъ указомъ введено въ Росіи 10 годинный день працѣ, та не приверпено спокою. Мѣжь робôтниками, селянами и интеліґенцією ширить ся тамъ дальше революційный рухъ. Нецензурна „Революційная Россія“, а за нею й вѣденьска час. „Arberter Zeitung“ доносять, що соціяльно-революційна партія приготовляе въ цѣлôй имперіи царя нові заворушеня, котрі перевысшають всѣ дотеперѣшні револьты. Політичный терорь и податковый гнетъ, отсе головні пружины невдоволеня въ широкихъ кругахъ російскои суспôльности.

Ходить чутка, будьто бы сербскій король загадувавъ адоптувати хлопского сына и лишити ему въ спадщинѣ свôй престôлъ. Сербска арастократія обурюе ся на таку пропозицію, за те нарôдъ привитавъ ей зъ найбôльшимъ одушевленемъ. Король Александеръ хочь числить лише 26-тый рôкъ житя, втративъ вже надѣю, абы его 40-лѣтна жена, Драґа привела ему сына. Бажае проте приучити и посадити на престолѣ простого хлопа, чимъ заслужить собѣ на вѣчну вдячность народа.

Гостина европейскихъ монархôвъ продовжае ся. Вôдъ 28. с. м. гостить въ нѣмецкого цѣсаря въ Берлинѣ италійскій король Викторъ Имануилъ.

Француҗкій кольоніяльный урядъ зробивъ Бурамъ пропозицію, абы поселили ся на ихъ островѣ Мадаґаскарь. Чимало Бурôвъ годить ся на пропозицію, тымъ больше, що здѣлана она на дуже приступныхъ и хосенныхъ условяхъ.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Вересня		
4	Ч.	Агатоника
5	П.	Иринея
6	С.	Евтиха
7	Н.	12. по Сош. Вартоломея,
8	П.	Андріяна, Натали
9	В.	Пимена преп.
10	С.	Мойсея преп., Августина

— **Грибами** отроѣли ся у Врановѣ, земплиньскои стол. на Угорщинѣ два братя-школярѣ. Хлопцѣ назбирали грибôвъ, зварили потайки и зъѣли. На другій день померли середъ страшныхъ мукъ, помимо скорои помочи. Лѣкарь сконстантувавъ затроене грибами.

— **Переповнені** людьми електричні трамваѣ (стріткары) зъударили ся минувшого понедѣлка близь Норфовкъ, Ва. Шѣсть люда втратило жите въ катастрофѣ, а 40 выйшло зъ тяжкими ранами. Причиною нещастя бувъ моторманъ В. С. Ендлъ, бо замѣсть уважати на дорогу, розмовлявъ собѣ зъ гарною дѣвчиною, котра ѣхала въ ваґонѣ. Нещасный погибъ также.

О. Н. Подгорецкій, предсѣдатель контрольнои комісіи „Р. Н. Союза“. Родивъ ся въ Галичинѣ, прийшовъ до Америки въ грудни 1897 року и е душпастыремъ въ Jersey City, N. J.

— **Померших** небезпечно цѣлувати — се повинні собѣ затямити нашѣ люде. Въ Вельтенъ померла женщина на затроене крови въ наслѣдокъ цѣлованя мертвои дитины передъ похоронами. Подôбно стало ся дня 29. м. м. въ мѣсточку Пітвілъ, Текс., де три особы занепало на затроене крови зъ тои самои причины. Двѣ зъ нихъ вже померли.

— **Щаслива мати.** Зъ Загребу доносять, що въ селѣ Батайцѣца селянка Лепосавова Йовановичь привела на свѣтъ четверо здоровыхъ дѣтей: трехъ хлопцѣвъ и одну дѣвчину.

— **Рôчный** мітинґъ бр. Пресв. Богородицѣ въ St. Clair, Pa. вôдбуде ся въ недѣлю о 1-ой годинѣ по полудни въ церковной гали. Кождый братъ мае ся явити на сей мітинґъ пôдъ карою 50 центôвъ. Буде выбиратись новый урядъ.

К. Врона, секр.

— **Вѣденьскі** власти потягнули до карнои одвѣчальности Ната Постмана, прибувшого туда зъ Киева, „орґанізатора“ мѣжнародного клюбу жебракôвъ, котрый также у Вѣдни розвинувъ свою жебрачу дѣяльность. Дня 7 м. м. мала вôдбутись розправа противъ того начальника жебракôвъ, та п. Натанъ не явивъ ся на нѣй, повѣдомивши судъ, що вôнъ мае важнѣйші справы на головѣ, именно коронаційні торжества въ Лондонѣ. И дѣйсно, якъ провѣрено, выѣхавъ до Анґліи.

— **Грады,** зливы и бурѣ понищили майже всѣ збôжа въ охрестности Калуша (Галичина). Найбôльше потерпѣли села Пôдгôрки, Студѣнки, Вистова, Бабинъ, Кудлатôвка и Перевозець. Буря позрывала дахи, поломила много деревъ и надѣлала чимало пакости въ садахъ. Вода позаливала поля. Шкода величезна и тымъ страшнѣйша, що минувшого року те саме нещасте навѣстило Калущину. Въ околицяхъ Стрыя шалѣла грôзна буря зъ уливнымъ дощемъ и упавъ градъ величины волоскихъ горѣхôвъ. Наслѣдки бурѣ и граду и нанесені ними шкоды дуже великі, въ домахъ бо повыбивано богато шибъ, а на поляхъ понищене все невыжате збôже. Вôдъ Коничинець пишуть, що 3. серпня навѣстила село Тудорôвъ страшна буря зъ градомъ и поробила величезні шкоды въ поли. Градъ вытовкъ ячмена, кукурудзу и не зôбрані ще пшеницѣ и жита. Вихоръ бувъ такъ сильный, що порозрывавъ дахи зъ будинкôвъ, а деревъ повывертавъ зъ кореньями.

— **Зачуваемо,** що американьскі Мадяроны старають, щобы „краина“ зажадала у американьского правительства выданя п. Жатковича, редактора „А. Р. Вѣстника“.

— **Траґічною** смертію погибъ найвысшій судія Швайцаріи, Д-ръ Ляржинъ. Покôйный выбравъ ся дня 16. м. м. на кôлькодневну прогульку въ альпейскі горы и — бôльше не повернувъ. На днѣ страшнои пропасти, пôдъ горою Монт-Домъ, найдено нещасного 18. м. м. безъ житя. Имовѣрно упавъ до пропасти черезъ необережность. Великій сумъ и жаль запанувавъ зъ тои причины въ Швайцаріи, бо покôйный знаный бувъ и загально поважаный, яко ученый правникъ и справедливый судія.

— **Котлы** въ фабрицѣ паперу въ Вілмінґтонъ, Дел. експльодували оногды и знищили цѣлый фабричный будинокъ. Зъ 18 робôтникôвъ, які працювали тодѣ у фабрицѣ, погибло 6. Прочихъ менше або больше покалѣчило и попарило.

— **Глупый** американьскій спортъ — борництво на пястуки, знову выдеръ оногды жите одного чоловѣка. Въ Солтъ Лейкъ, Юта били ся передъ численно зôбраною публикою боксеръ Джорджъ Ґарднеръ зъ чеськимъ силачемъ Рутомъ. Ґарднеръ побѣдивъ и одержавъ нагороду, а Рутъ померъ на другій день вôдъ страшныхъ побоѣвъ. Такі варварства лучають ся чимъ разъ частѣйше въ Сполуч. Державахъ на соромъ 20 го столѣтя.

— **Смерть** въ огни найшло оногды 5 особъ пôдчасъ пожежѣ одного дому при улици Есексъ въ Ню Йорку. Огонь повставъ на долинѣ дому, перекинувъ ся на сходы и въ одной хвилинѣ загородивъ дорогу тымъ всѣмъ, котрі мешкали на поверхахъ. Пожарна сторожа вспѣла ще уратувати деякихъ, але двѣ женщины и трое дѣтей згорѣло живцемъ. Ихъ спопелѣлыхъ трупôвъ найдено опôсля въ згарищахъ дому.

— **Незвычайнои** величины градъ падавъ дня 4. м. м. на Угорщинѣ въ Надь Селешь. Зъ хмары сыпало такими грудами, якъ камѣне, що найменше величины кулака. Тожь и не дивота, що на поли убило чотырохъ людей и богато худобы. Всю кукурудзу и виноградъ вытовкло такъ, що майже слѣду зъ него не лишило ся; о збôжу нема вже й бесѣды. Въ домахъ повытовкало всѣ вôкна. Людей бере ся розпука, бо ихъ жде якъ найбôльша нужда.

— **Зъ** McKeesport, Pa. пишуть намъ: Недавно тому женивъ ся тутъ оденъ Русинъ зъ пôдъ Львова, а жѣнку бравъ также Галичанку. Але на весѣле запросивъ собѣ самыхъ Словакôвъ. Зъ того выйшла така комедія, що коли староста мавъ промову до молодятъ, то тіижь его зовсѣмъ не розумѣли. И чи не глупота се?

— **Недалеко** Вилксбаре, Па. сталась така новина. Двѣ сусѣдки Русинки насадили куры на яйця. Зъ пôдъ однои курки вылѣзло **13** курятъ, зъ тыхъ трое здохло, лишило ся лишень **9** курятъ. Зъ пôдъ другои квоки вылѣзло 17 курятъ зъ тыхъ двое здохло, одно втопилось а зôстало **15.** Якь же се може бути? Очевидно, що ся ґаздиня вкрала тôй перной одно куря. Се дуже негарно!

— **Выбухъ** вулькана знищивъ цѣлый японьскій островець Торишіма, положеный мѣжь островами Ніпонъ и Бонінъ. Островець засыпаный попеломъ и жужлями, а вся ростинность знищена. Зъ его 150 жителѣвъ погибли всѣ. Выбухи розпочали ся 15-ого с. м. и доси повторяють ся. Наслѣдкомъ сего не можна нѣякъ приступити до острова.

— **На** мѣсци звѣстного доктора Шлюпаса въ Скрентонъ, Па. (421 Penn ave. замешкавъ докторъ А. Бацевичь. Розмовить ся по руски, словеньски, литовски, польски и анґлійски.

— **Банки** и банкеры уживають всѣхъ можливыхъ средствъ, щобы зменшити число дефравдантôвъ. Кôлька чікаґовскихъ банкôвъ оповѣстило своимъ нежонатымъ урядникамъ, що такъ довго не вольно имъ женити ся, доки не будуть мати найменше 1000 доларôвъ рôчнои платнѣ. Котрый зъ нихъ мае менше вôдъ тысячки, а оженить ся, втратить службу. Мае се бути новый способъ на дефравдантôвъ.

— **Самоукъ,** якійсь Дж. С. Ґроймсъ зъ Кансасъ Сити, Мо., винайшовъ машину, яка разъ пущена въ рухъ, буде крутити ся поки свѣта и сонця, на основѣ браку рôвноваги розгонового колеса. Ученні называють таку машину perpetuum mobile и думають надъ еѣ выналазомъ вôдъ 2000 лѣтъ. Выналазникъ не вмѣе писати нѣ читати. Поверхъ 12 лѣтъ працювавъ вôнъ надъ конструкціею машины, а послѣдныхъ 6 лѣтъ посвятивъ на выпукане рôвноваги розгонового колеса, що служить за вѣчный моторъ. Въ Канзасъ Сити орґанізуе ся акційна спôлка, котра займе ся выробомъ машинъ нового выналазу.

— **Недостача** робôтникôвъ дае ся вôдчувати въ Мічіґанъ и Висконзинъ. Треба ихъ до майнôвъ при мягкôмъ углю, на фармы, до грачокъ, цеголень и т. д. Платня вôдъ одного доляра денно и высше.

Стара исторія.

Оденъ робôтникъ казавъ, що вôнъ такъ много мае до роботы, що не мае часу поострити свого знаряди. За якійсь часъ державъ ся вôнъ зъ своими товаришами, але вскорѣ мусѣвъ перестати працювати, бо его знаряди зовсѣмъ затупились. Подôбно глупыхъ людей е много; робôтники и купцѣ суть такъ занятѣ, що не находять часу на ѣду и вôдпочинокъ. Знаряде житя — орґаны травленя — тупѣють и не хотять працювати. По сѣмъ слѣдуе диспепсія, нестравнôсть и розстрой. Конечно, треба поострити сѣ знаряды Трипера Американьскимъ Елексіромъ Гôркого Вина. Оно выробляе здоровый апетитъ, управильняе травлене, додае силы нервамъ, мязамъ и мозґови, вытворюе нове, сильне мясо и черезъ те робить чоловѣка чи жѣнку способными до тяглои працѣ. Блѣдымъ, хорымъ панямъ привертае рожеву краску лиця и повне здоровле. На продажь въ аптикахъ и у фабриканта Jos. Triner, 799 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Пôзнай Русине, куды тобѣ дорога.

(Дальше).

Та найшлись такы мѣжъ нами самыми люде, що розбили тую єдность и силу. За польскѣ и московскѣ грошѣ та обѣцянки сѣяли они незгоду и зневѣру у власнѣй силы помѣжъ Русинами. Одни казали: мы за слабѣ, щобъ самѣ у своѣй хатѣ порядокъ вдержали; — просѣмъ Поляковъ най зробять ладъ у хатѣ. Другѣ прикликали Москалѣвъ до рады.

Руска хата горѣла, а братя били ся, чія мае бути свѣтлиця а чія комора. И згорѣвъ будинокъ до тла; обойстемъ подѣлили ся Ляхъ и Москаль, а братôвъ незгôдливыхъ запрягли въ ярмо, обернули въ робучу худобу.

А замѣсть давнои прекрасной назвы „Русинъ-Украинецъ", надавъ намъ польскій шляхтичь имя „Хамъ", а московскѣй бородачѣ прозвали насъ „хахлами".

Та такъ на все не осталось.

Думали вороги, що вже на вѣки исчезло имя Русина, гадали, що переробили насъ на Москалѣвъ и Поляковъ, але не вдалось. Хоть рускѣ богачѣ-паны стали перевертнями, простый народъ не давъ ся. Вôнъ вѣривъ, що не вернуть для него часы волѣ, часы гаразду — однымъ словомъ, рускій хлопъ вѣривъ въ тотъ слушный часъ, де вôнъ назадъ буде мавъ и людске имя и таке право, яке кождому чоловѣкови належить ся. И не завѣвъ ся!

Вже теперь не верещать Поляки мовъ навѣженѣ „Nie ma Rusi, jest tylko cham-chłop", уже й Москалѣ що лѣпшѣ та розумнѣйшѣ признають намъ нашѣ права. Бо не сила спинити Днѣпра тай Днѣстра, якъ плывуть до моря, нема такои людскои силы, щобы у гробѣ закопала 30 мiлiоновъ живыхъ людей. По цѣлой Руси скликають ся люде: Ану! хто Русинъ Украинецъ до гляду, вставай до роботы!

Такъ зъ того видите, що прозва Руси-Украины така стара, якъ нашъ народъ. Колисьмо були въ неволи, стратилисьмо то имя; забылися теперь свобода и старе имя вернуло. Дай Боже, щобъ и давна єдность и сила найшли ся.

Нынѣ рускій народъ гей та жебрачка стоить на згарищахъ своеи хаты. Мае дѣти, та що зъ того; що они побудують, другѣ у купѣ зъ ворогами назадъ валять. Подивѣмось мы ся на тоту роботу, поглянѣмо, яку то хату хотять збудовати, та де тотѣ вороги, що не дають намъ у силу збути.

II.

Не пора, не пора Москалеви й Ляхови служити! Не хочемо мы довше по пôдъ чужѣ плоты валятись; нѣкому не хочемо наймытами бути, бо въ своѣй хатѣ своя правда и сила и воля!

Оттакій то кличь великій та голосный озвавъ ся въ рускôмъ народѣ. Скрôзь по краю збирались люде на пораду, на вѣча, та радились, якбы то зробити, щобы Русь наша стала велика та славна.

Устрашили ся того Поляки и Москалѣ, бо они забрали рускѣ землѣ, маетки; тяжко теперь буде вôддавати. Тому послали богато грошей до краю, погôдплячували декотрыхъ нашихъ недолюдкôвъ, а тѝ за грошѣ разъ вразъ стали кричати: „Не вдѣете нѣчого. Лишь даремне погнѣваете панôвъ. Мы не маємь своихъ маґнатôвъ, ґрафôвъ, дѣдичѣвъ, лише хлопа. То й зъ кимъ будете робити. Лѣпше будьмо и на дальше наймытами, босьмо за слабѝ, щобъ на свому ґаздовати".

Але народъ ихъ не слухавъ и не слухае. Мы знаемо, що Сербы, Болгаре и другѝ Славяне, такожь хлопскій народъ и панства не мае, та що ихъ богато менше чимъ насъ Русинôвъ, а проте мають свою хату, то значить свою незалежну вôтчину, у котрôй самѝ ґаздують, якъ самѝ знають найлучше. Колижь такѝ маленькѝ народы выбороли собѣ свободу та завели свои порядки, ганьба та встыдъ, щобы мы 30 мiлiоновый украиньскій народъ не помыслили о собѣ. Пора опѣкунôвъ збути ся, пора скинути изъ себе повиваки, котрыми насъ оперѣзали гей малу дитину, крайна пора цѣлому свѣтови сказати: „Мы Русины Украинцѣ уже пôвнолѣтнѝ, не хочемо бôльшь нѣчиеѣ опѣки. Мы хочемо самѝ для себе жити й працювати, хочемо мати свою независиму державу Русь Украину, у котрôй позаводимо такѝ порядки, якѝ намъ потрѣбнѝ".

Оттака то найперша цѣль кождого Русина Украинця, щобысьмо мали нашу вôтчину, цѣлый 30 мiлiоновый народъ злученый въ самостôйну руску державу, дебы мы Русины самѝ ґаздували. — Для тои справы роблять мiлiоны людей у старôмъ краю и пôдъ московскимъ царемъ, а якъ увесь народъ тото зрозумѣе и до того пристане, тогды довершить ся дѣло, злучать ся усѣ у одно и добудуть волѣ й долѣ для Батьковщины.

Якіжь порядки мають бути у нѣй? Подôбно якъ въ Америцѣ. Усѣ мають бути рôвнѝ передъ правомъ такъ якъ передъ Богомъ усѣсьмо еднакѝ; не мае бути панôвъ та хлопôвъ, а вôльнѝ люде, де кождый працюе свободно пôсля своеи змоги и таланту. Не хочуть Русины у своѣй будучôй державѣ нѣ царѣвъ нѣ князѣвъ, а до порядку будуть оббирати людей до того здôбныхъ, котрѝ мусять вôдповѣдати за кождый свôй крокъ. Законы, плату робôтникамъ буде ухваляти цѣлый народъ через загальне голосоване. Що найчѣльнѣйшихъ, найрозумнѣйшихъ людей буде выбиратись до Головнои Рады, а тѝ черезъ означеный часъ будуть радити надъ державнымъ ладомъ. Що урадять, спытають народа, чи добре, а народъ черезъ голосоване потвердить або вôдкине те що они урадили. Кромѣ Головнои Рады будуть ще вôддѣлы, котрѝ будуть радитись надъ просвѣтою, надъ ґосподарствомъ и иншими потребами рускихъ горожанъ. Всьо то годѣ нынѣ докладно сказати, бо свѣтъ не стоить а поступае. То лишь певно, що въ своѣй власнôй, вôльнôй державѣ зробимь такъ, якъ схочемо, щобъ усякій чоловѣкъ мôгъ жити по людски, спокôйно та безпечно. Звважтежь любѝ братя, аме

канськѝ Русины, чи е се може образа Божа, если отѝ Украинцѣ за тымъ побивають ся. Они хотять, щобъ хлопъ добувъ свого права. Хотять, щобъ робучий народъ не бувъ голодный и босый, щобъ мешкавъ якъ люде, а не у курныхъ хатахъ пôдъ обдертыми стрѣхами. Господь Богъ крôмъ бульбы та капусты сотворивъ еще богато иншои здоровѣйшои поживы. Нашъ народъ однакъ мясо хиба у снѣ видить, бо то и хлѣбця святого дасть Богъ. Чижъ такъ завсѣгды мае бути?! — А мусить бути доти, доки не будемо мати своеи власнои державы. Спытаете чому? Зважте лише якѝ тяжкѝ податки маемо чи въ краю чи пôдъ Москалемъ. На вôйско плати, на урядникôвъ дай, громадске й краеве додай, а крôмъ того за сôль, за нафту, за цукоръ, пиво, тютюнъ и горѣвку, за всьо, плати та й плати такъ званѝ посереднѝ податки. И не знае нашъ чоловѣкъ, кôлько то вôнъ тыхъ податкôвъ черезъ рôкъ наплатить ся. Певно, що бôльше нѣжь черезъ половину усѣхъ грошей, якѝ выдасть бѣдный, иде на податки. А на щожь обертають тѝ податки? Пôдъ Москалемъ усьо захопляють „чiновнiки", царь и вôйско, а у нашôмъ краю крôмъ того забирають Поляки на свои потребы: на польскѝ школы и просвѣтнѝ товариства, на поправу господарки у Мазурôвъ, на польскѝ косцьолы и театры, на покрыте довгôвъ польскихъ дѣдичѣвъ и опцуканцѣвъ, на тое, щобы руску землю куповати та вôдпродувати Мазурамъ — однымъ словомъ рускій Иванъ заплативъ а польскій Мацько обѣдъ зъѣвъ.

Крôмъ того Русинамъ на ґрунтѣ тѣсно стало. Землѣ нема, зъ мѣсяця не впаде, а хоть бы впало, по кôлкахъ, по плотѣ не розвѣшае. Землю руску позабирали чужинцѣ: Москалѣ и Ляхи. Ту землю мусимо мы мати, щобы нашѝ дѣти не пôшли зъ торбами. Вачимо одже 2 рѣчи.

1. Податки за великѝ. и не идуть они на рускѝ цѣли. 2. Землю нашу руску захопили вороги, а намъ тѣсно стало. Чи гадаете, що по доброй воли вороги уступлять намъ ґрунта та зменшать податки?

Нѣ! цѣлкомъ по правдѣ буде ажь тогды, коли мы самѝ будемь орудовати нашими податками и землею, а се може бути лише въ своѣй власнôй, независимôй державѣ.

Н. Струтиньскій.
(Дальше буде).

Дописи.

37. Листъ изъ старого краю.

Зъ австрiйскои полiтики.

Зближаеть ся осѣнь, зближаеть ся пора засѣдань вѣденьского парламента, а въ тимъ пригадують ся австрiйскому правительству старѝ клопоты и зростають новѝ. Въ осени мусить перевести ся торговельно-плова угода межи Австрiею и Угорщиною, а ей переведене покрыває чоло австрiйскихъ мiнiстрôвъ великими морщинами...

Якъ звѣстно, доси та угода переводила ся такъ, що приносила Угорщинѣ больше корысти, а Австрiи больше шкоды. Теперѣшный кабiнетъ ґра Бербера пôдъ натискомъ парламента хотѣвъ бы сю справу змѣнити хоть трохи на корысть Австрiи, але Угры не хотять выпустити зъ рукъ те, що мали доси.

Въ наслѣдокъ того переговоры мѣжъ мiнiстерствами австрiйскими и угорскими тягнуть ся безъ кôнця безъ пожаданыхъ успѣхôвъ. Головными „каменями претькновенiя" въ послѣднихъ часахъ мають бути: цло вôдъ ввозу свиней въ Угорщину и цло вôдъ ввозу збôжа въ Австрiю. Першу справу вже мали порѣшити, а друга задля незгоды мѣжъ обома мiнiстерствами мала оперти ся ажь о особу цѣсаря.

Та хочь теперь оба мiнiстерства и погодять ся, то австрiйскому правительству прийдеть ся дуже круто, коли воно стане зъ угодою передъ парламентомъ, бо мѣжъ парламентарными клюбами панують теперь такѝ вôдносины, що вони прямо готовѝ не допустити до того, абы торговельно-плова угода зъ Угорщиною прийшла на денный порядокъ парламентарныхъ нарадъ.

Бо нехай-но лишь парламентъ зôйдеть ся, а гнеть выступить нѣмецко-ческа сварка, далѣ сварка Италiйцѣвъ зъ Нѣмцями за те, що въ Тирольскôмъ соймѣ упавъ проєктъ нацiональнои автономiи италiйскои часописи Тиролю, ну — и изъ страйкомъ рускихъ хлопôвъ въ схôдной Галичинѣ буде мусѣло правительство щось зробити. Рускѝ послы мають теперь тôлько матерiялу, що коли-бъ лише выкорыстали його, якъ слѣдъ, то можна бы нимъ заповнити рôкъ засѣдань, не одного, а кôлькохъ парламентôвъ.

Страйкъ рускихъ хлопôвъ

уже не розширяеть ся на тѝ повѣты, де ихъ не було доси, лишь розгаряеть ся въ тыхъ повѣтахъ, де недавно бувъ еще въ початковôй стадiи. Теперь розгорѣвъ ся вôнъ найбôльше въ каменецкôмъ повѣтѣ, особливо въ добрахъ сумнои памяти австрiйского президента мiнiстрôвъ ґр. Казимира Баденього, того самого, що зъ його вины при выборахъ 1897 р. потекла кровь рускихъ хлопôвъ. Старостство, вôйско и жандармы працюють, якъ и годить ся „сторожамъ публичного порядку". Такъ пр. въ однôмъ селѣ жандармы арештували робôтникôвъ, ѣдучихъ до другого села на роботу, де вже страйкъ скôнчивъ ся, и присилували ихъ робити ґр. Баденьому... А коли хлопы хотять телеґрафувати про надъужитя вôйска и жандармôвъ до высшихъ властей, то ни почтѣ не хотять приймати телеґрамъ, кепкуючи, що „дроты порвали ся"... Сильнѣйшій страйковый рухъ проявивъ ся такожь последними часами въ бережаньскôмъ повѣтѣ.

Въ иншихъ повѣтахъ приходить поволи до згоды. Хлопы звычайно выграють, хоть декуды дуже мало. За те арешты поперепôвнюванѝ „бунтôвниками", котрыхъ судъ звычайно на розправѣ увôльняе, хоть безсторонностiю нашихъ судôвъ годѣ похвалити ся, бо на кôмъ найдуть лише дрôбку вины, то засуджують не-абы-якъ. Та про суды надъ страйкуючими напишу пôзнѣйше, коли вже буде бôльше матерiялу.

Декого може здивуе, чому доси не выбухъ страйкъ на Покутю, въ снятиньскôмъ, коломыйскôмъ и в сусѣдныхъ повѣтахъ, де радикальна партiя ще въ зимѣ зачала була пôдготовляти теренъ до страйку и скликала въ тôй справѣ кôлька вѣчь. Отже въ тыхъ сторонахъ дѣдичѣ, наляканѝ марою страйку, самѝ пôдвысшили по трохи платню и тымъ вôдвернули вôдъ себе бѣду — на разѣ...

Зъ буковиньскои Руси.

Рускѝ послы на Буковинѣ по короткôй сецесiи, про котру я писавъ въ однôмъ зъ попередныхъ листôвъ, вернули до сойму, хоть, не дôстали того, що хотѣли; вернули, абы не ґнѣвити краевого маршалка, котрый мае не зле обходити ся зъ ними... Тѝ „патрiоты" деморалѣзують тамошныхъ рускихъ хлопôвъ такъ, якъ сего й нѣякій ворогъ не потрафивъ бы... Кожде слово, написане, чи сказане ними, просякле такою огидною льоальностiю, такимъ льокайскимъ вѣрноподданьствомъ, що ажь гидь бере чоловѣка. Оли недавно пишучи въ »Руской Радѣ«, ґазетцѣ, котру вони выдають для хлопôвъ, про австрiйскѝ законы, кôнчать сѝ „просвѣтителѣ" такъ:

„Видите. якѝ то гарнѝ права дае намъ правительство, за що жадае вôдъ насъ дуже не богато, бо лише: 1) бути вѣрными цѣсареви, 2) бути послушными законамъ, 3) платити податки и 4) служити въ вôйску."

Отъ чого вчать тамъ хлопôвъ. Але на щастє свѣтло правды продираеть ся зъ Галичины вже й на Буковину и мабуть уже незабаромъ буковиньскѝ хлопы пустять своихъ теперѣшныхъ „просвѣтителѣвъ" „на зелену пашу"!...

18. Серпня. 1902 р. М. Л.

Зъ Филаделфiи, Па.

Чувъ я вже кôлька разы, хтось менѣ говоривъ, що »неправда« вже збанкрутовала а еи редакторы такъ ⅔ якъ ⅓ подурѣли зъ того, що не могли нѣчого розумного написати. Бо що правда, мужикъ бѣжучого столѣтя купуе собѣ „фоноґрафъ", єли мае сварливу жѣнку, щобъ собѣ грудей не псувати, не то щобъ ще друкованѝ бабскѝ сварки та обмовы купувавъ. Але одного разу побачивъ я „неправду" на моимъ столику, чирчить ажь пôдскакуе; прислали, хоть о неѣ нѣхто не пытавъ. Отворивъ я, ажь тутъ виджу мое назвиско и утѣшивъ ся, що я зъ коровяра на такого значного выйшовъ, коли такъ о менѣ ся розписали. Ну-ну, тôлько прошу »Свободу« не нападати, бо тамъ бувъ мôй пôдписъ! — Але щожь робити, коли тая московско-шляхотска спôлка наповнила ся цибульово жидôвскими ковбасами, абы имъ дало грубый голосъ и кричить: „Hej chłopie, mów tak jak ja chcę, bo bagnetami będziemy przebijać" и бѣдный хлопъ зô страхомъ вымовивсь якъ они хотѣли.

Ф. Коханъ.

Зъ Pittsburg, Pa.

Смѣхъ та ганьбу приносить намъ оттой нашъ скиненый дякъ В. Т. На поругу цѣлому свѣтови подае насъ братя Лемки! Вôнъ самъ, Лемко зъ пôдъ Горлиць, а теперь вырѣкае ся своеи рôднои мовы тай калѣчить по словеньски. Ходить тай туманить народъ. Зайшовъ и до мене тай каже по словеньски, щобымъ му давъ колекту на церковъ и дзвоны. А я му кажу: Гей а вôдки ты теперь уже Словакомъ ставъ, чись забувъ, якъ служивъ у Краковѣ, якъ тя при вôйску припинали до слупа, шпанґи давали та якъ есь сидѣвъ въ вôйсковôмъ арештѣ. Гадаешь, що тя не знаю, що ты Лемко зъ пôдъ Горлиць? Знаю я те, що ты за пташокъ, и якъ въ мого сусѣда Поляка ѣстись жебравъ та якъ поневѣряешь свою жену. Вшитко твое жите знамъ, а ты ми тутъ Словака удаешь.

Ото вôнъ завстыдавъ ся страшно тай ставъ выбрѣхувати ся, але ямь го зъ хаты нагнавъ, що си мало своихъ кривыхъ нôгъ не поломавъ. Мы Русины Лемки маемь свои грошѣ на рускѝ дзвоны и церкви та даемо лишь нашимъ Русинамъ а не перевертнямъ Юдамъ, що ся вырѣкають свого руского имени та рускои бесѣды, котрои насъ тато и мама невчили. Женѣть же братя Лемки оттакихъ запроданцѣвъ вôдъ своихъ хатъ, не вѣрте брехливымъ псамъ, що свою руску вѣру забувають, свого брата Лемка ся цурають!

Иван Пôдберешнякъ.

Shamokin, Pa.

Що страйкъ буде выграный, то певна рѣчь; але припустѣмъ, чи страйкъ буде выграный, чи програный, то таки давъ Американцямъ дуже науки. Капiталiсты въ своѣй безчельности такъ далеко посунулись, що не встыдались сказати публицѣ, що они абсолютно не хотять мати ничь спôльного зô своими робôтниками, бо робôтникъ тôлько на то, щобы працювавъ на тыхъ, що и такъ мають за богато. а самъ бувъ за худобу въ очахъ тыхъ, що его вызыскують. Заплата за то все чекае его на тамтôмъ свѣтѣ, якъ кажуть декотрѝ католицкѝ попы, котрѝ ужиивають всякихъ средствъ, щобы зломити страйкъ. Отъ добрѝ наслѣдники Христа. Теперь показали капiталiсты, що они за патрiоты американьскои єдности, бо перше морочили головы Американцямъ зô своимъ патрiотизмомъ, а тутъ высисали зъ робôтника его остатнѝ соки. А якъ робучій народъ зажадавъ лѣпшои, справедливои заплаты, то цѣлу вину зганяли на Гонґерiенсъ. Теперь якразъ выйшло шило зъ мѣшка; днесь американьскѝ робôтники пôзнали, де есть причина того лиха тай зачинають глядати лѣкарства на тоту пошесть. Недавно американьскѝ робôтники заложили соцiялiстичне товариство на Спрiнґфiлдъ въ Шамокiнъ тауншипъ, а дня 14. августа въ юнiйнôй гали майже зъ цѣлого схôдного таун шипу Шамокiнъ всѣ юнiйнѝ робôтники безъ рôжницѣ народности зъ великимъ одушевленемъ якъ рôднѝ братя заложили товариство „Юнiонъ Лейборъ Парти". Пару нашихъ и Поляковъ противились, чому не прозвались вôдразу соцiялiстичновь партiевъ, але достали запевнене, що мусимо мати напередъ якісь информацiи. Заразъ написали до комитету выконавчого тойже партiи по орґанiзатора и достали запевнене, що приѣде въ короткôмъ часѣ. Здаесь всѣ робôтники приймуть партiю соцiялiстичну. 4 мѣсяцѣ назадъ чоловѣкъ бувъ бы ся давъ забити за републиканьску партiю а днесь каже, що въ нѣй нема ничь, лемъ сама коррупцiя. Яка прутка школа! Чоловѣкъ за 30 лѣтъ не мôгъ навчитись боронити свою гôднôсть робôтничу, а ту за 13 тыжнѣвъ страйку пôзнавъ бѣдолаха, що вôнъ не капiталiстъ, а робôтникъ.

На другôмъ засѣданю повысше сказаного товариства прийшли якісь полiтикеры неюнiйнѝ; то такъ робôтники обурились на нихъ, мало а були бы ихъ зъ галѣ вышмарили. Але веце тамъ жаденъ зъ неюнiйныхъ не покаже свого носа; вже достъ маемо босôвъ. Бôльше босове не будуть полiтику тримати въ своихъ баранячихъ головахъ, кажо Патъ Мадинъ. Майнеры стають до борбы зъ своимъ ворогомъ ненажертымъ. Я кажу, що чимъ страйкъ довшій, тымъ лѣпше, бо робôтники лѣпше пôзнають своихъ ворогôвъ, бо робôтникъ не знае боронити своеи чести и права ажь якъ го добре бѣда притисне. Хотяй бы то страйкъ бувъ програный, то таки есть выграный на поли полiтичнôмъ, бо робôтники побачуть, що самымъ страйкомъ далеко не зайдуть. Страйкъ есть за слабе средство до поправы добробыту. Для насъ полiтика есть дуже лѣпше средство, якъ страйкъ; але якъ нема лѣпшого способу то треба и страйкувати. Добре бы було, щобы Русины закладали робôтничѝ товариства полiтичнѝ.

Тогды крôмъ страйку будемь бити нашихъ ворогôвъ еще полiтикою при голосованю, то ажъ тогды справа робôтнича зôйде на цѣлкомъ добру дорогу. Тогды кромѣ пару центôвъ пôдвысшеня за роботу, зъ часомъ добудемо такои силы, що на мѣсть капiталiстôвъ, самѝ мы робôтники, будемь собѣ укладати законы, будемь радити у державѣ.

К. К.

Зъ Sagon, Pa. 25. серпня 1902.

Подаю вамъ, братя робôтники, до прилюднои вѣдомости, имена 7 скебôвъ, котрѝ зломили присягу и пôшли скебовати. Та ще, коли въ церквѣ нашъ священикъ, о. Констанкевичь зъ Shamokin, Pa. заохочували людей, щобы ся тримали у єдности при страйку, то тѝ хрунѣ выговорювали такѝ рѣчи, що и написати годѣ.

Нехайжежь цѣлый свѣтъ запамятае собѣ отсихъ людей, котрѝ въ понедѣлокъ пôшли до роботы и зломили страйкъ:

1. Михайло Патрилякъ, 2. Ник. Липка 3. Мих. Молочникъ 4. Филипъ Брехунъ — (усѣ чотыры зъ Дудиниць, сяноцкого повѣта) — 5. Мих. Котанчикъ 6. Петро Войнаръ 7. Иванъ Оросъ.

Они еще кепкують зъ насъ, що мы въ нихъ хлѣба будемо просити. Але дасть Богъ, що вже недовго намъ ждати; уже може за кôлька днѣвъ побѣдимо. У конець кличу сердечно: Щасть Боже, братя страйкеры.

Ваньо Мельникъ.

Зъ Priceburg, Pa.

Неразъ чоловѣкъ прочитае дещо цѣкавого и поучаючого въ ґазетѣ и се есть добре, але на жаль е и такѝ ґазеты тутъ мѣжь Русинами въ Америцѣ котрѝ вмѣсто учити людей чогось доброго, пôдбурюють одныхъ Русинôвъ напротивъ другихъ, роблять гнѣвъ и ненависть помѣжь народомъ. Черезъ тое повстае бракъ єдности помѣжь Русинами на вôльной земли Вашинґтона, зъ чого слѣдуе дальше тое, що мы слабосильнѝ, що на насъ нѣхто не зважае, зъ нами нѣхто не рахуесь И чудно диво, що декотрѝ Русины вѣрять такимъ шматамъ и тѣшать ся тымъ и слухають тыхъ дурниць, якѝ они пишуть. Що такъ справдѣ е, видно зъ того, що оденъ Русинъ, котрый самъ стоить на такихъ твердыхъ ногахъ, якъ той ракъ, не встыдавъ ся и не боявъ ся въ домѣ божôмъ дурницѣ говорити до свого сусѣда на одного священика, а то все тôлько длятого, бо такъ го научили тiи, що за нашѝ кровавѝ грошѣ хотѣли бы насъ теперь знищити; друкують всѣлякѝ дурницѣ и мѣжь народъ пускають. Правда, сусѣдъ того чоловѣка заразъ перервавъ ему бесѣду, але правду сказати такъ якъ той чоловѣкъ зробивъ, робить тôлько нерозумне сотворѣне.

Гн. Литузъ.

Всѣ, що побрали до розпродажи Календарѣ „Союза", нехай сейчасъ зроблять рахунокъ и пришлють до редакцiи „Свободы"

ОХЪ,

кобы то я мавъ днесь 20 лѣтъ!

Я бувъ въ дорозѣ до Санъ Франсиско. Въ шибы нашого ваґону плюскавъ дрôбный, рясный дощикъ, пронимаючій холодъ вѣявъ на насъ зъ горѣшныхъ вôконъ. Я сидѣвъ въ карѣ для курячихъ, а напротивъ когого фотелю, розсѣвъ ся выгôдно старець около сѣмдесять лѣтъ и сумовито споглядавъ на синй пасмуги дыму, що вились навкруги его сигара. Менѣ сприкрилась мовчанка и я, щобъ перервати еи, заговоривъ до старця. „Огидна погода; еще не було лѣта, а уже осѣнь за плечима!" „Yes, indeed", вôдказавъ старець, а выпустивши великій клубъ дыму зъ рота, говоривъ дальше. „Такъ скоро минае часъ не тôлько въ роцѣ, але и въ цѣлôмъ житю чоловѣка. Гляньте на мене; сѣмдесять хрестôвъ двигаю на своихъ плечахъ, а чи маю я свѣдомость того, що я живу уже сѣмдесять лѣтъ? Боже хорони! Часъ злетѣвъ мовь лискавка и я зупинивъ ся надъ берегомъ мого житя. А що я здѣлавъ для свѣта? Ничь! Що я придбавъ для себе? Ничь! Годину за годиною, день за днемъ, рôкъ за рокомъ я марнувавъ. По що породила мене мати на свѣтъ? Яка памятка людскости остане по менѣ? Яка корысть зъ мене остане на земли? Крôмъ кусника пороху нѣчого! нѣчого! И я живъ сѣмдесять лѣтъ. А кôлько то добра, кôлько корысти мôгъ бы я бувъ придбати для себе и людей за той вѣкъ. Але днесь уже за пôзно. Охъ, кобы то я мавъ теперь 20 лѣтъ!"

— Якій-же бувъ найбôльшій блудъ вашого житя? — поспытавъ я.

— Марноване часу. Менѣ здавалось, що я буду живъ вѣчно. Ось такъ, якъ вы даесь усѣмъ молодымъ людямъ. Я не старивъ ся зужити на добре часу, але дбавъ, щобъ его якъ найскорше перебути. Часто густо думавъ я пôзнѣйше и о тôмъ, щобъ забратись до працѣ надъ собою, але усе вôдкладавъ на пôзнѣйше. Завтра, завтра думавъ я, днесь забавлюсь, потѣшусь — зате завтра зъ певностію заберусь до працѣ, а такъ зъ дня на день я вôдкладавъ и бавивъ ся поки не зъупинивъ ся надъ гробомъ. По родичахъ я одѣдичивъ значный маєтокъ але вмѣсто зъужити его на науку, на образоване, на корысть для себе и своихъ ближныхъ, я прогайнувавъ его зъ приятелями въ сальонахъ, по забавахъ, на картахъ и перегонахъ. Не маєтку менѣ жаль, але того часу, що я проґемблювавъ. Охъ, кобы то я мавъ днесь 20 лѣтъ! — сказавъ знову старикъ. Ябъ инакше теперь живъ. Майже що дня, що годины свѣдомость ковтала до моей совѣсти: Гарри! Гарри, схамени ся, що зъ тебе буде? И я ставивъ шклянку на стôлъ, кидавъ карты и пращавъ веселу компанію, и казавъ собѣ: вôдъ сеи минуты моя нога не стане бôльше на сѣмъ мѣсци. Я думавъ, що я змѣнивъ ся, я думавъ, що сильный духъ въ мене вступивъ, а то була проста скука, нуда. Я покидавъ одно товариство на те, щобъ те саме повторити зъ другими. Я вôдкладавъ шклянку зъ виномъ на те, щобъ де инде пôдняти ю зъ шампаномъ а такъ слабый мôй характеръ улягавъ покусамъ и я не довѣвъ до кôнця нѣ одной моей мысли, нѣ одного постановленя. Усѣ мои мрiѣ, усѣ намѣры розбились о мôй слабый характеръ; поки не сталось за пôзно, поки усе не пропало безповоротно. Охъ, кобы то я днесь мавъ 20 лѣтъ! — знову закликавъ старець.

— Чи вы думаете, що выбъ були инчимъ, если бъ вамъ вернулись лѣта? — поспытавъ я мого товариша.

— Такъ, пане, зъ нынѣшнымъ досвѣдомъ, зъ днешною свѣдомостію моей ничтожности, зъ тымъ тяжкимъ каменемъ совѣсти, що давитъ мою душу, ябъ ставъ инчимъ чоловѣкомъ. Якже велике щасте було-бъ се для людскости, наколи-бъ отець вмѣсто маєтку мôгъ оставити своимъ сынамъ свôй досвѣдъ, свое почуте обовязку для людскости. Въ такôмъ разѣ ябъ не потребувавъ днесь себе проклинати. Я чую въ моимъ серци, що я старець, днесь не значу бôльше на свѣтѣ, якъ та собака, що тиняесь пôдъ плотомъ. — Нѣ! она бôльше корысти принесла, якъ я, бо она за молоду стерегла майна свого ґазды а я? Я не стерѣгъ не то чужого, але навѣть свого добра, я прогайнувавъ свôй маєтокъ, стративъ на дармо дорогій часъ и вмѣсто просвѣтяти свôй розумъ, я его втопивъ въ келишку, въ безглуздôмъ товариствѣ и въ лѣнивствѣ. Єсли-бъ я бувъ не змарнувавъ своихъ лѣтъ, если-бъ я оставивъ по собѣ що людскости, ябъ не боявъ ся умирати. Чиста совѣсть моя була-бъ тогды осолодою моеи послѣднои годины. О пане! вôдозвавъ ся вôнъ до мене, вы не понимаєте якъ тяжко интеліґентному чоловѣкови умерти наколи знае, що ничь ничь не оставляе по собѣ. Такъ, такъ, ничь а ничь, повторивъ старикъ и задумавъ ся тяженько. По его поморщенôмъ лици скотилась груба слеза. Наразъ вôнъ пôднѣсъ ся и поспытавъ мене живо: — Знаете, вы пане, длячого жовнѣры такъ легко идуть на смерть?

Чому? — поспытавъ я.

Бо они кладуть въ офѣрѣ свое жите за идею чи правдиву чи фікційну, уроєну. Они умирають зъ тымъ переконанемъ, що сповнили свôй обовязокъ. Знаете, пане, що я вамъ скажу?

— Що? — поспытавъ я зъ цѣкавостію.

— Я уже старець, але я еще передъ смертію мушу якесь добре дѣло сповнити! О такъ, мушу! Чому бы нѣ, на добре дѣло усе е часъ.

Насъ закликали на вечеру и мы розôйшлись.

Я заѣхавъ до Санъ Франциско и бôльше не бачивъ свого товариша подорожи.

Въ пару день пôзнѣйше вычитавъ я въ ґазетѣ въ „Санъ Франсиско Екземінер", що пôдъ колесами трамваю погибъ старець Н. М., коли хотѣвъ уратувати малу дитину. Вôнъ вхопивъ дитя еще въ часъ, але бувъ за слабый, щобъ унести тягаръ, тожь обое разомъ згинули пôдъ колесами трагічною смертію.

Симъ старцемъ бувъ мôй товаришь подорожи.

Хотѣвъ зробити добре дѣло — та вже силъ не мавъ, вже було за пôзно...

Санъ Франсиско. Николенько

НОВИНКИ.

— **Нещастя на морахъ.** Испаньскій корабель „Басестеросъ III." розбивъ ся на Атлантійскôмъ океанѣ. Богаты наборъ корабля и 26 людей залоги спочили на морскôмъ днѣ. — Коло Маляґи зъударивъ ся голяндскій пароходъ „Прінсъ Александеръ" зъ англійскимъ „Бенъ-Гінъ-бюсинъ". Голяндскій пароходъ потонувъ вразъ изъ 21 людьми, прочихъ уратувавъ англійскій корабель хоть и самъ такъ бувъ ушкодженый, що треба его було затягнути до порту въ Синґапоръ.

— При помочи телеґрафу безъ дроту, системы Марконього, одержала телеґрафічна стація въ Савтгемптонъ (Анґлія) вѣсть вôдъ нѣмецкого корабля „Фірсть Бѣсмаркъ", що ему въ дорозѣ зломивъ ся шафтъ, одной зъ величезныхъ шрубôвъ, якою порушае ся корабель, наслѣдкомъ чого приѣде до Европы о 2 дни пôзнѣйше „Фірсть Бісмаркъ" власнôсть „Гамбурґъ Америка Лініенъ" выпливъ зъ Ню-Йорку до Гамбурґа въ четверъ дня 20 м.м. Корабель и подорожнй безпечнй.

— **Въ Olyphant, Pa.** вôдбувъ ся въ недѣлю, дня 31. серпня величавый рускій митинґъ. Людей зôйшло ся около 400, такъ зъ Олифанту, якъ и зъ сусѣдныхъ плейзôвъ. До вѣчевого комітету належали: Ив. Векечь, Гнатъ Лиґусъ, Иванъ Смакула, Иванъ Капа и А. Гавриликъ. Зборы отворивъ Ю. Хилякъ вôдповѣдною промовою, и на его предложене выбрано предсѣдателемъ митинґу однодушно Костя Кобана. Бесѣдникôвъ було 12, а именно: 1. Ю. Хилякъ, 2. Я. Ґамбалъ, 3. Гнатъ Лиґусъ, 4. Д. Пирчь, 5. Mrs. Емилія Струтиньска, 6. Иванъ Комара, 7. Мих. Паздрѣй, 8. Ю. Прокоповичь 9. Mrs. Мачуґа, 10. о. И. Арданъ, 11. о. Н. Струтиньскій, 12. А. Ґліньскій. Говорило ся про страйкову єдность, про христіяньску єдность противъ жидôвъ и про конечнôсть тѣсной злуки усѣхъ Русинôвъ. Зборы однодушно пôднесли окликъ въ честь рускихъ страйкерôвъ у старôмъ краю, въ честь Юніи и предсѣдателя Мичела. Ухвалено, щобъ усюды, де е Русины, уряджувати такй митинґи, щобы народъ увесь зъорґанізовавъ ся до купы. Въ Олифантѣ митинґи мають ся вôдбувати кождои 1ои недѣлѣ въ мѣсяци, а теперъ пôдчасъ страйку що 2 тыжнѣ. Митинґъ тревавъ майже 4 годины, а помимо того усѣ терпеливо дожидали кôнця. Але щобъ не навкучило ся, спѣвавъ вôдъ часу до часу славный Олифантскій хоръ пôдъ управою Мих. Паздрѣя. Притôмъ добрый гуморъ бесѣдникôвъ и смѣшнй ихъ приповѣдки побуджали зъ часта народъ до веселости. Требабы усюды Русинамъ такй митинґи уряджовати якъ найскорше. А єслибы на котрыхъ плейзахъ потребовали спікерôвъ, нехай вôднесуть ся до Олифантского комітету, а той порозумѣвши ся зъ ними, потрѣбныхъ бесѣдникôвъ въ кождôй хвили имъ надôшле.

— **Небувала** спека панує вôдъ кôлькохъ днѣвъ въ Портуґаліи. Термометеръ показувавъ дня 1 го с.м. въ Лѣзбонѣ III. степенѣвъ Фаренгайта въ тѣни. Люде и звѣрята падають по улицяхъ мѣста, неначе мухи.

Грошѣ, призначенй для сиротъ по помершихъ членахъ Р. Н. С, що находять ся въ касѣ Р. Н. С. або

фондъ сирôтскій.

Записано въ книгахъ Союза.

Дата	Для кого?	$ c.
Въ юлію 1897.	Для сироты по бл. п. Семанѣ Климковскôмъ, Pittsburg, Pa.	204.05
„ „ „	Для сирôтъ по бл. п. Андрею Евусякъ, Olyphant, Pa.	81.70
„ дец. „	Для сирôтъ по бл. п. Андрею Евусякъ, Olyphant, Pa.	15.30
„ апр. 1899.	Для сирôтъ по бл. п. Теодозію Головякъ, Mt. Carmel, Pa.	300.00
„ „ „	Для сирôтъ по бл. п. Андрею Барва, Buffalo, N. Y.	570.00
„ маю „	Для сирôтъ по бл. п. Теодозію Льорчакъ, Lansford, Pa.	275.00
„ юнію 1900.	Для сирôтъ по бл. п. Василію Команицкôмъ, Olyphant, Pa.	300.00
„ тов. „	Для сирôтъ по бл. п. Алексею Кащаку, Shamokin, Pa.	300.00
„ януар. 1901	Для сирôтъ по. бл. п. Павлѣ Прибулѣ, Shamokin, Pa.	300.00
„ „ „	Для сирôтъ по бл. п. Йосифѣ Пейко, Shamokin, Pa	300.00
„ февр. 1901.	Для сирôтъ по бл. п. Олексѣ Кіляръ, Pittsburg, Pa.	300.00
„ „ „	Для сирôтъ по бл. п. Стефанѣ Борецкôмъ, Pittburg, Pa.	300.00
„ „ „	Для сирôтъ по бл. п. Андрею Врабель, Pittsburg, Pa.	300.00
„ Маю „	Для сирôтъ по бл. п. Іоанѣ Янчикъ, Westmoreland City, P.	253.50
„ дец. 1901.	Для сирôтъ по бл. п. Михаилѣ Газинґеръ, Yonkers, N. Y.	300.00
„ „ „	Для сирôтъ по бл. п. Михаилѣ Ющаку, Jersey City, N. J.	300.00
„ апр. 1902.	Для сирôтъ по бл. п. С. Падуховичь, Shamokin, Pa.	300.00
„ „ „	Для сирôтъ по бл. п. Юркови Грибусъ, St. Louis, Mo.	600.00
„ яну. 1900.	вписана процентъ	14.99
	Сума	$5317.04

Зъ того выплачено:

Дата		$ c.
Въ юнію 1900.	Сиротамъ по В. Команецкôмъ, Olyphant, Pa.	300.00
„ юнію 1901.	Сиротамъ по Павлѣ Прибулѣ, Shamokin, Pa.	300.00
„ маю 1902.	Сиротамъ по Мих. Газлѣнґеръ, Yonkers, N. Y.	300.00
	Сума	$ 900
	Всего депозиту	$5317.04
	Выдано	900.00
	Депозитъ по Іоаннѣ Янчикъ затримано до выплаты.	253.50
	Остае деп.	$4163.54

Котру то суму зложили урядники на процентъ въ Lackawanna Trust and Safe Deposit Co. въ Скрентонъ, Па.

Питтсбургъ, Па., 25. августа 1902.

М. Стефановичь,
предсѣдатель Р. Н. С.

За рôдный край.

I.

Було колись, минуло ся
Тай вже не вернеть ся.

За степами степъ; на тôмъ степу ярочокъ, у ярку садокъ, ставокъ, млынокъ, а надъ тихимъ ручаемъ просторый дворъ. Якъ у пѣсни. По усьому можь було видѣти, що жие тутъ чоловѣкъ зажиточный, що не жадный у другого хлѣба, а ще й потребуючого поратувати годенъ. И хату и ґосподарскй будинки, побудованй зъ грубо отесаныхъ трамôвъ, окружавъ довкола зъ землѣ усыпаный, въ хлопа высокій окôпъ, на котрому ѣживъ ся подвôйный рядъ дубового частоколу,[1] зъ тутъ и тамъ повырѣзоваными стрѣльницями. По чотырохъ бокахъ частоколу стояло чотыри ворôтъ, на туго запертыхъ, попôдпираныхъ рядомъ крѣпкихъ дылѣвъ. Вôдъ верху до споду укрывала ворота сѣтка здоровыхъ желѣзныхъ штабъ. Передъ кождою брамою, на ляветѣ, спочивала канона-гармата, грôзно пôдоймаючи свое гирло противъ степу, немовь бы остерѣгала, що не впустить до хутору[2] нѣякого непрошеного гостя. На самôй серединѣ усього хутору побудовано высочезну вежу, а на нѣй день и нôчь стояла варта. Въ усѣмъ можь було бачити войсковый порядокъ. Та бо й бувъ вôнъ конечный. Дикй, несупокôйнй то були часы. Не одну тяжку хвилю запамятало отто дворище. Кôлька разъ прійшло ся вôдбивати вôдъ поменьчихъ купъ татарскои черни, неразъ и ляцкй бандиты[3] розбивались о тй частоколы, вôдпертй мужествомъ хуторянъ.

Та не диво, що уся челядь на хуторѣ була оттака справна и до плуга и до шаблюки; и до ґосподарского и до военного ремесла. Ґосподаремъ тутъ славный козацкій сотникъ, Иванъ Пушкаръ. Наживъ вôнъ славы и добра у нападахъ на турецкй землѣ, покинувъ козацку службу, оженивъ ся тай осѣвъ насередъ степу у тôмъ затишнôмъ ярку. А якъ за пчолою-маткою идуть пчолы-робôтницѣ, оттакъ богато козакôвъ изъ Пушкаревои сотнѣ потягло за своимъ ватажкою та осѣло разомъ зъ нимъ. И такъ зладилось отте гнѣздо на пôвъ ґосподарске, на пôвъ военне; въ такій спосôбъ засновувались тогды усѣ оселѣ на »дикихъ поляхъ« Украины.

II.

Ой не ходи Грицю на вечерницѣ,
Бо на вечерницяхъ самй чарôвницѣ.

На хуторѣ нынѣ заметушилось усьо. Намѣсть звычайного спокою-тишины, громомъ грають гарматы, ревлять сурмы и трубы, чути веселй спѣвы и оклики. На розлогôмъ майданѣ, на обôйстю, горять смолянй бочки. Народъ, побравшись пôдъ боки, завзято гуляе тропака. Мовь вихоръ несуть ся козаки, то присѣдають, то дробочуть, то вихилясомъ высше головы выкидують ногами. Дзвенять золотыми пôдкôвками, срѣбными острогами. Зеленй, жовтй, кармазиновй та блакотнй, шовковй та оксамитнй контушѣ такъ и мають яркими красками середъ червоного свѣтла смоляныхъ скипокъ. Богато народу зъѣхалось у гостину до Пушкара. Нынѣ его именины, св. Ивана. Позъѣздились старй друзѣ, ще бôльше злетѣло ся молодыхъ орлôвъ. Та не задля старого леґінѣ прибули; притягла ихъ туды чарôвна сила — чорнй очи, чорнй бровы, гнучкій станъ дѣвочій. Далеко й широко славилась своею красою Пушкарева одиначка, Марійка. Й хоть ледви ѣй на сѣмнайцятый пôшло, вже богато сваталось до неи, щобъ и жѣнку мати красуню и богате взяти вѣно у заможного сотника. Та дѣвча усе вôдказувало, старй не напирали, не насилували волѣ дѣвчины. Молода ще була тай любили еи. Одну одною мали ю.

Отожь то бачимо еи середъ свѣтлицѣ, коло матери пышна та высока. Зарумянене личко ще збôльшуе еи красу. Коло неи роемъ ходять хлопцѣ; ажь завидно стае другимъ красавицямъ, що зъ далекихъ хуторôвъ оттутъ позъѣздили ся на гостину. — Помѣжь усѣми молодыми козаками двохъ вызначуеть ся найбôльше. Оденъ чорнявый, зъ чорнымъ вусомъ и чубомъ, веселый та говôркій. Се славный красунь та ще славнѣйшій рубака, завалидорога Василь Ничай. Другій, широкій та плечистый, хмурый навидъ, се славный силачь Никола Палѣенко. Хоть молодый, а сила въ него така, що пôдкову мѣжь пальцями зôгне. Ще й завзята була штука — оденъ на сотню готовъ бувъ ити. Отъ тыхъ двохъ парнѣвъ найбôльшій доступъ мали до дѣвчины. Палѣенко славного роду, ще й самъ добрый козакъ, батько богачемъ слывъ, — а Ничай уславивсь своими подвигами та безпамятною вôдвагою, що всѣ бандуристы на Украинѣ про него пѣсни складали. Весела Ничаева вдача припала дѣвчати бôльшь до вподобы, чимъ сувора стать кремезного Николы. Бачивъ то не вôдъ нынѣ Палѣенко, але що бувъ горлый та завзятый, та що дѣвча упало у око, ставъ до суперництва зъ щасливымъ своимъ противникомъ.

III

Чи то раду радить,
якъ на Турка стати.

Кромѣ звычайныхъ гостей приѣхало днесь ще й скôлька изъ сѣчовои[4] старшины та привезли изъ собою якогось чоловѣка, котрого вперве побачили на хуторѣ. Усе се товариство разомъ изъ ґосподаремъ та старшими изъ хуторянъ, забрались сейчасъ по вечерѣ до алькира на якусь потайну нараду. Порозсѣдали ся кругомъ на лавахъ по пôдъ стѣны, а на самôй серединѣ помѣжь ними оттой незнакомый. Та скоро лишь перше слово вымовивъ, усѣмъ отворили ся очи, бо вôнъ найперше признавсь, що зве ся Богданъ Хмельницкій. Вже тогды широко ходила по Украинѣ чутка за его кривды та за тое, що мае якйсь королѣвскй паперѣ на козацку свободу та що збираесь народъ вызволяти зъ пôдъ ляцкои, паньскои корниги. Отожь вôнъ уставъ середъ алькира, статный, плечистый, поклонивъ ся на обыдвѣ стороны тай каже:

„Панове громада! Запевне й до васъ дôйшло, яку кривду потерпѣвъ я вôдъ паньского посѣпаки, Чаплиньского."

„Зъ братьми козаками пôшовъ я Польщѣ на пôдмогу та попавсь въ бисурменьску[5] неволю. Оттогды то оттой паньскій лызень напавъ мое дворище въ Суботовѣ, спаливъ его, зрôвнавъ изъ землею. Законну жену мою забравъ собѣ на налôжницю, а сына, невинну дитину житя позбавивъ, осиротивъ мою старôсть."

Пôдчасъ оттыхъ слôвъ Хмельницкого, тихо було въ алькири — усѣ головы унизъ поспускали у тяжкôй задумѣ. Самъ Хмельницкій, важко вôдôтхнувши, говоривъ дальше:

„Та зъ своею бѣдою не лѣзбы я гей той жебракъ помѣжь громаду, кобы тота бѣда лишень менѣ була. А то дивѣть, що дѣеть ся въ народѣ. Церкви нашй орендують жидамъ, паны та пôдпанки безчестять нашй жѣнки, сестры та дочки. Задля паньскои забавки мордують, стрѣляють народъ; скаже, обôзвесь словомъ бѣдный хлѣборобъ, на острому палеви жите закôнчить. Голоднй и босй пôдъ обôдраными стрѣхами, жиемо въ безпостаннôмъ страху вôдъ паньскои самоволѣ."

И знову зъупинивъ ся Хмельницкій, кругомъ повѣвъ окомъ та зъ силою говоривъ дальше:

„Чи вже погасъ до тла у насъ духъ Наливайка, Остряницѣ та Павлюка[6]?! Чи нарôдъ мы, чи смѣте, на котре кождому плювати можна?! Батьки, дѣды сѣчовй, не свою а народну предкладаю кривду. Доки намъ сидѣти зъ заложеными руками — жидамъ, ляхамъ робучимъ скотомъ бути, цѣлому свѣтови у смѣхъ. Жменя заволокôвъ нищить святу Украину, а мы по запѣчкахъ ховатись будемъ. Вставаймо до бою! За вѣру святу, за сплюгавленй нашй церкви, за міліоны помученого люду, за волю давную! Положѣмъ чесно нашй головы за святе дѣло!"

Замовкъ; на усѣхъ очехъ видно слезы, але не жѣночй, не слезы жалю, а козацкй слезы, котрй высхнуть ажь при пожарѣ, ажь у бою, вôдъ вражои крови. Мовчать они, але молодечій жаръ простуе старй кости, по давному грôзно цвенькають шаблѣ.

(Дальше буде).

И. Струтиньскій.

1) частокôлъ — плôтъ зъ остро затесаныхъ колôвъ, 2) хуторъ — фарма, 3) польскй розбишаки. 4) козацкои 5) турецку, 6) всѣ три славнй ватажки козацкй, котрй боролись зъ Поляками за волю руского народа.

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода"
часопись для рускаго народа въ Америцѣ и органъ „Р. Н. Союза", выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
„ „ пôвъ року 1.00

Оплачувати газету треба все гда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реєстрованôмъ листѣ, або через експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, чи о express money order, котру достанете вôдъ почтера або агента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнй грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA"
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Нумеръ телефону: 8082.

Хто хоче, щобы єго адресъ змѣнити, мусить подати намъ, крôмѣ нового, также свôй старый адресъ.

Безыменныхъ дописей не приниимаемо.

Хто хоче, щобы єго статя, допись и т. п. були вадрукований въ „Свободѣ" въ четверъ, той мусить прислати намъ тую статю або допись такъ, щобы мы єѣ дôстали найдальше въ попередну суботу.

УВАГИ.

Галицкй рускй хлопы задумують по страйку бойкотувати горѣвку и тютюнъ, значить не пити горѣвки и не курити тютюну, а заощадженый грошъ ужити на народнй рускй цѣли. Щасть имъ Боже!

За мѣсяць—два будуть и царославнй священники тримати зъѣздъ пôдъ предсѣдательствомъ свого епископа, въ мѣстѣ Ню-Йорку. На въ ѣздѣ будуть радити о тôмъ, звôдки взяти грошей на утримане місіонарôвъ, бо Синодъ больше грошей не хоче чи не може давати якъ дававъ доси.

„Руснацкій попъ", се пôсля словъ „Словеньского Деннѣка", ґазеты выдаваной п. Ровнянкомъ въ Питсбурґу, Па. щось такъ низкого, пôдлого, нѣкчемного, що нѣчого пôдлѣйшого на свѣтѣ нема. Свою погорду для „руснацкихъ попôвъ" такъ зъ Угорщины якъ и зъ Галичины „Slov. Dennik" вже неразъ высказувавъ. Русины повиннй собѣ се добре затямити.

Мы не перечимо, що мѣжъ тутешными „руснацкими попами" такъ зъ Угорщины якъ и Галичины е декотрй, люде недобрй, навѣть пôдлй, але зъ сего ще не выходить, щобы якійсь тамъ „Slov. Dennik" мавъ опѣкуватись „шалеными Руснаками" (такъ Словаки звыкли звати, Русинôвъ). „Slovensky Dennik" нехай пильнуе свого носа тай своихъ „плебанохъ" а до „Руснакохъ," нехай не мѣшаесь. Русины самй потрафлять замести свою хату и выкинути зъ помѣжъ себе смѣте; але вразъ зъ смѣтемъ выкинутъ зъ хаты и непрошеныхъ опѣкуновъ въ родѣ „Slov. Dennika" и другихъ.

Якійсь ідіотъ, подписавши ся свою имя Арамісъ, писавъ въ „Slov. Denniku" про галицкй справы ось якй дурницѣ: Що въ Галичинѣ найбôльше нещастье сссціялізмъ, котрый зве ся тамъ радикализмомъ а въ дѣйсности найнебезпечнѣйшимъ анархизмомъ (газета, котрой таке помиша лись въ голове всякй ізмы, годить ся хиба на те щобъ нею въ грубѣ палити, а не щобы люде єѣ читали). Украинцѣ се у него „дарабаки", котрй поставили собѣ за Бога, одного лотра, піяка и безбожника, якій выдававъ себе за поэта а котрого имя було Шевченко. Ну се вже верхъ безличности и пôдлоты. Чоловѣка-генія котрого называе своимъ наибôльшимъ мужемъ 30 міліоновый рускій народъ, того чоловѣка, котрого знае и почитае весь цивілизованый свѣтъ — „Slovensky Dennik" зве лотромъ, піякомъ, безбожникомъ... Вважайте Русины, що се значить! Тажь се пôдла сплюва шмата, (котру выдае чоловѣкъ, що по вашихъ каркахъ выбився на „пана") плюе въ очи цѣломурускому народови, безчестить память чоловѣка, котрымъ гордить ся весь рускій народъ! Нѣ, сего вже забогато! На бôкъ панове Словаки! На бôкъ пане Ровнянекъ зъ своими Арамісами и „Slov. Dennik-омъ"! Прочь, прочь вôдъ насъ Русинôвъ та нашихъ рускихъ справъ. Бо вы не чоловѣкъ, вы навѣть не скотина; вы гôршь найлютѣйшого и найпôдлѣйшого звѣра, если въ сей способъ важились безчестити память нашого славного, нашого нѣколи незабутого руского поета, що цѣле жите посвятивъ, що страшнй муки перетерпѣвъ, що и умеръ за простый, робучій, рускій народъ.

А вы братя Русины не забудьте ще и сего, що сесю обиду народу, сю величезну образу сейчасъ передруковавъ зъ „Slov. Dennika" у своимъ „Свѣтѣ", царославнй батюшка о. Туркевичь. Той самъ Туркевичь, що родивъ ся на Украинѣ, що годувавъ ся хлѣбомъ, якій вырѣсъ на земли зрошенôй кровью и засѣяноô кôстьми нашихъ славныхъ козакôвъ! О що за пôдлôсть, що за пôдлôсть. Серце зъ жалю розриваесь, коли таке бачишь. О пôдлый недолюдку, грязь Москвы, кате своеи Матери рôднои! Й ты плюешь на мученика народного Тараса? — Ты не гôдный того пороху, по котрôмъ вôнъ ступавъ, его слѣдôвъ цѣлувати...

— **Мясный** тростъ, зъ капіталомъ 250 міліонôвъ доларôвъ оснувавъ ся недавно въ стейтѣ Нж-Джерзи. Мае вôнъ бути суперникомъ старого чікаґовского тросту, наколи... оба тросты не получать ся и не зачнуть ще лѣпше дерти зъ насъ скору-

СТРАЙКЪ.

Вôйска, бôльше вôйска, щобы хочь одну копальню пустити въ рухъ, зломити страйкъ, розбити ненависну майнерску юнію, скупати ся въ крови страйкерôвъ! Дайте намъ бôльше вôйска, мы все, все зробимо при его помочи!! Такъ горлають властителѣ майнôвъ и ... не даромъ. Ихъ вѣрный слуга, ґубернаторъ, выбраный голосами робôтникôвъ, сповняе свою льокайску задачу...

Два свѣжй вôддѣлы вôйска выслано сими днями въ долину Пентеръ Крікъ, оденъ въ охрестнôсть Шенандору, а кôлька стоить готовыхъ до помочи кровопійцямъ. Въ охрестности Томаквы, Па. довело вже навѣть вôйско до грôзного проливу крови. Дня 29го м. м. провадили двѣ компанія вôйска електричный ваґонъ (стріткару), якимъ ѣхали „скебы" до майнôвъ Семітъ Гілъ. Близь Лансфордъ Па. загородила имъ дорогу товпа страйкерôвъ, а на нихъ кинуло ся вôйско зъ баґнетами.

Роздратованй страйкери обкидали жовнѣрѣвъ гнилыми яйцями и камѣнемъ, наслѣдкомъ чого повстала справдѣшна битва. Капітана Гейма и 3ехъ воякôвъ ранено камѣнемъ, а 18охъ страйкерôвъ покалѣчено. Робôтники понищили опôсля домы скебôвъ, порозбивали ваґоны и т. п. Лігайска компанія мае зъ тои прачины около 20 тысячь доларôвъ шкоды. О пôвночи, того самого дня, до Семітъ Гілъ спроваджено свѣже вôйско.

Довѣвши до такого, властителѣ забажали пôти ще далѣ. Именно намовили ґенерала Ґобинъ, щобы приказавъ стрѣляти до робôтникôвъ, а мейора Джергарта, коменданта вôйсковои залоги, абы просивъ краеве правительство проголосити станъ облоги въ цѣлôмъ окрузѣ Томаквы. Панъ ґенералъ дѣйсно не вагувавъ ся выдати приказъ, щобы вояки стрѣляли, наколи ще разъ прійде до заворушень а страйкери схочуть ихъ атакувати, о чѣмъ повѣдомлено уже доохрестныхъ вôйтôвъ.

За те краевй власти зовсѣмъ незгодили ся на заведене стану облоги. Кажуть, що сего було бы вже за богато.

Торговельна палата, клюбъ горожанъ и купцѣвъ звернули ся до президента Рузвелта зъ просьбою, щобы вôнъ своимъ вплывомъ и вплывомъ правительства старавъ ся закôнчити боротьбу покривдженыхъ майнерôвъ. Подôбнй петиціи выслало сотки тысячь робôтникôвъ дня 1. с. м., себ-то въ день загально-америкаиського робôтничого свята.

Се свято було взагалѣ святомъ торжественнои демонстраціи робôтничого свѣта. Якъ довга и широка Америка, уряджували того дня робôтники величавй вѣча, демонстраційнй походы, нарады надъ робôтничими справами и т. и. Для майнерôвъ е важною ся обставина, що всѣ и всюды домагали ся закôнченя страйку и симпатизують зъ ними.

Послѣднй вѣсти доносять, що углянй бароны розбили ся на два таборы. Одни зъ нихъ хочуть пристати на все, чого лише домагають ся страйкери, а другй радй-бъ продовжати страйкъ, и розбити юнію. Тихъ послѣдныхъ е одначе о много менше.

Богатый компаніста и дуже впливова личнôсть, сенат. Платтъ, заявивъ позавчера въ Ню-Йорку, що борба не потягне вже довго.

За тыждень, а найвысше за два страйкъ закôнчить ся такъ, що и робôтники и компаніcты будуть вдоволенй.

Отсе его слова. Можна имъ вѣрити бôльше, чимъ кому небудь другому, бо панъ сенаторъ знае найлѣпше, якъ дуже круто приходить компаністамъ. Минувшоготыжня кинули они на рынокъ послѣднй засобы угля, около 500 тысячь тонъ, якй ховали для себе. Въ наслѣдокъ сего углянй бароны лишили ся безъ угля. Порожнй склады, знищенй майны, горстка, „скебôвъ", значно опорожненй кишенѣ и мара баннкроцтва — сесе еще мають въ додатку...

Въ Вестъ Вірджініи, въ дистриктѣ Ню-Ріверъ прійшло також до заворушень, дня 29. м. м. коли страйкерôвъ хотѣли выгнати зъ компанічныхъ домôвъ. Углянa поліція стрѣляла и убила двхъ а ранила пятьохъ страйкерôвъ.

Народъ страшно розлюченый. Ґубернаторъ Вайтъ пôславъ вôйско на мѣсце розрухôвъ.

Справозданє

зъ зôбраныхъ грошей на страйкерôвъ.

Въ касѣ остало 7. августа 1902 р. $99.25

Зъ того выдано:

Для льокалѣвъ въ Олифантѣ на руки
E. Rees-a, касіера 15.00
Г. Х., Shenandoah, Pa. 2.00

Для роздѣленя мѣжь найбѣднѣйшихъ членôвъ Р. Н. Союза (страйкерôвъ) выслано:

1) до Breslau, Pa.	на руки п.	Ст. Поливки	$4.00
2) „ Glen Lyon, Pa.	„ „ „	А. Живицкого	4.00
3) „ Jessup, Pa.	„ „ „	О. Савки	4.00
4) „ Lansford, Pa.	„ „ „	А. Добоша	8.50
5) „ McAdoo, Pa.	„ „ „	Д. Капитулы	7.00
6) „ Mahanoy Plane, Pa.	„ „ „	М. Дембицкого	4.00
7) „ Mayfield, Pa.	„ „ „	А. Ґелы	8.50
8) „ Mt. Carmel, Pa.	„ „ „	о. Макара	7.00
9) „ Olyphant, Pa.	„ „ „	Ю. Хиляка	8.50
10) „ Plymouth, Pa.	„ „ „	Ст. Гриняка	4.75
11) „ Priceburg, Pa.	„ „ „	М. Турка	5.00
12) „ Rhone, Pa.	„ „ „	Н. Ґалайды	4.00
13) „ St. Clair, Pa.	„ „ „	К. Вроны	4.00
14) „ Scranton, Pa.	„ „ „	Л. Демка	5.00
15) „ Shamokin, Pa.	„ „ „	А. Шаршоня	8.50
16) „ Simpson, Pa.	„ „ „	К. Меревы	4.00

Разомъ $107.25
Въ касѣ було 99.25
»Свобода« доложила 8.00
$107.25

Сума, яку зôбрала „Свобода" на страйкерôвъ, дуже мала. Такъ само малй дуже сумы роздѣлено на поодинокй мѣсцевости, але щожь, коли бôльше грошей не зôбрано. Роздѣлювано менше-бôльше пôсля числа членôвъ „Союза". Єсли бы знайшлись честнй душѣ мѣжь Русинами, що схотѣли-бъ помочи своимъ братамъ-страйкерамъ, то мы радо пріймемо сй грошѣ и сейчасъ ихъ роздѣлимо мѣжь страйкуючихъ. Рôвножь просимо, щобы тй, що достали грошѣ для страйкуючихъ членôвъ „Союза" сейчасъ роздѣлили ихъ и дали намъ знати скôлько кому зъ тыхъ грошей дали.

Редакція „Свободы".

Безличне

ФАРИСЕЙСТВО И КРУТАРСТВО.

Въ кôлька днѣвъ по семôй гол. конвенціи нашого Союза повѣдомивъ мене, яко предсѣдателя, письменно о. Обушкевичь, що выступае зъ Р. Н. Союза и перестае бути его членомь. Причины выступленя, якй подавъ о. Обушкевичь, не могли переконати нѣкого, хто бувъ на конвенціи и видѣвъ, що ся дѣе, о ихъ правдивости, тымъ бôльше мене, що змушеный бувъ емъ цѣлый часъ сидѣти въ гали, уважати на все а можу осудити, о скôлько о. Обушкевичь мавъ слушнôсть чути ся бути ображенымъ поступованемъ делеґатôвъ. Однакъ то, що подавъ о. Обушкевичь, принявъ я за правдиве, бо тогды ще не хотѣло ся менѣ вѣрити, щобы о. Обушкевичь потрафивъ провадити таку лисячу политику. Теперь вже що иншого. Недавнй поѣздки о. Обушкевича по декотрыхъ кольоніяхъ нашихъ рускихъ переконають кождого, що о. Обушкевичь завчасу выступивъ для того зъ Р. Н. Союза, щобы тымъ успѣшнѣйше и безкарнѣйше мôгъ аґітовати противъ нашои орґанізаціи Р. Н. Союза. Отъ вамъ читателѣ „Свободы" примѣръ. Тыми днями повѣдомили мене члены зъ Elmira Heights, N. Y., що дня 17. Августа бувъ тамъ о. Обушкевичь, тримавъ конференціи зъ другими членами Союза, щобъ вы ступили вôдъ Союза а пристали до его „Общества" (тажь тамъ попôвъ не принимають, — зам. скл.), бо въ Союзѣ крадуть, бо Союзъ не мае грошей, лишь самй довги и т. д. и т. д. — Чижь се правда! Безвстыдна ложь!

Прецѣнь делеґаты зôбранй на 7 головн. конвенціи Р. Н. С. въ Джерзи Сити самй оглядали три банковй книжочки на суму $12.606.75, зложенй на имя Союза въ банкахъ.

Гол. урядники по засѣданю урядничôмъ въ Скрентонъ дня 10. Липня вôдобрали всѣ разомъ вôдъ бувшого касіера Союза Алек. Шлянты $12,446.33, роздѣлили ту суму на фонды розпорядимй, желѣзнй и фондъ сиротскій и вложили $8282. до People's Bank а $4163.54 до Lackawanna Trust and Safe Deposit Co. въ Скрентонъ, котра то остатня сума выносить сиротскій фондъ по день 1. Липня с. р. Всѣхъ грошей готôвкою урядники не могли вôдобрати бо бувшій касіеръ п. Ал. Шлянта, котрый за 4 дни пôдчасъ конвенціи не знавъ выказатись передъ делеґатами, якій е станъ касы Союза пôсля его рахунку, нагло обрахувавъ пôдчасъ засѣданя урядникôвъ въ Скрентонъ, що ему належить ся 1137 дол. за 3700 годинъ „тяжкои и совѣстнои працѣ" около добра Союза. Тои сумы не хотѣвъ п. Шлянта выплатити за порадою свого лоера. Урядники змушенй були просто передати ту суму адвокатови до сколектованя. Адвокатъ вывязавъ ся зъ своеи задачѣ досить скоро, бо дня 6. Августа переславъ секретареви чекъ на $1137.00 т. е. цѣлу суму, яку неправно затримавъ бувъ Ал. Шлянта.

Чи то така правда, що Союзъ не мае грошей а лишь довги?

Брехнею есть то, якобы хто вкравъ хоть одного цента зъ маетку Союза. Справа за календарь, выданый коштомъ Союза въ 1897 р. була обговорювана на конвенціяхъ и рѣшена. На выдане календаря ухвалено було выдати зъ касы Р. Н. С. тôлько, кôлько окаже ся потреба. Чи ухвалюючи таку ухвалу конвенція застерегла собѣ, що Союзъ мусить мати зъ календаря доходъ? Єсли яке предприемство не выплатить ся и окаже ся опôсля дефіцитъ, то се въ очахъ честныхъ людей не може бути крадежею зô стороны того чоловѣка, котрый безъ всякои нагороды працьовавъ для того предприемства и пожертвовавъ свôй трудъ и часъ. Не хоче ми ся тутъ нѣкого боронити, однакъ мушу зазначити, що лишь пôдлый чоловѣкъ може кути оружіе противъ невинной организаціи зъ такои справы, котра була порѣшена делеґатами на конвенціи.

Брехнею есть, що Р. Н. Союзъ мае довги, противно, Союзови виннй его члены, а грошѣ, выпожиченй ними зъ желѣзного фонду суть забезпеченй першою гіпотекою (mortgage) на проперти довжникôвъ. Діди дотичнй находятъ ся въ рукахъ урядникôвъ.

О. Обушкевичь бунтуе людей противъ Союза!

Два мѣсяцѣ тому о. Обушкевичь на конвенціи передъ всѣми делеґатами признавъ слушнôсть моимъ словамъ, що Р. Н. Союзъ заложено въ цѣли несеня помочи рускимъ вдовамъ и сиротамъ и нѣяка партія не смѣе ослабляти Союзъ для своихъ цѣлей, а днесь, по двохъ мѣсяцяхъ той самъ о. Обушкевичъ аґітуе противъ Союза. Чи то не крутарство?!

Впрочѣмъ о. Обушкевичъ заложивъ Союзъ, то его дитина. Нашь Союзъ до сего часу не спроневѣривъ ся въ нѣчôмъ, не зойшовъ зъ цѣли, для котрои заложеный, чогожь о. Обушкевичъ поборюе его пôдступомъ? Вôдповѣдь легка. О. Обушкевичомъ руководить злôсть, гнѣвъ, що въ Союзѣ не йде всьо по закону и глаголу москвофильскому. Та дарма отченьку старй! Злôсть есть знакомъ немочи, безсильности. Злôсть лишь осмѣе, ничь не докаже честного, а лишь утвердить кождого Русина, що Р. Н. Союзъ стоить на крѣпкихъ основахъ, бо на розумныхъ и свѣдомыхъ своихъ членахъ.

Въ короткôмъ часѣ оголосить гол. Урядъ обширне и докладне справозданє зъ маетку Союза, щобы вѣрнй его члены тымъ успѣшнѣйше боронили его передъ местными туманами.

Питсбурґъ, Па дня 28. Августа 1902.
М. Стефановичъ,
гол. предсѣдатель „Р. Н. С."

Дописи.

Зъ New York City.

Се сумно, що примѣромъ у Венґріи рахують 23 міліоны населеня, изъ сего 5 міл. Мадярôвъ, 18 Славянъ, Русинôвъ, Нѣмцѣвъ и т. д. и сихъ 5 міл. Мадярôвъ не тôлько панують, верховодять и тримають пôдъ ногою Русинôвъ въ Угорщинѣ, а навѣть тй маленькй Мадяры водять за нôсъ Русинôвъ и тутъ на вôльнôй земли американьскôй. Така мала горстка, щобъ панувала надъ бôльшостію, се е ганьба намъ Русинамъ и встыдно передъ цѣлымъ свѣтомъ. Стыдно, що славяньскй народы не годнй бути самостôйными, що мы Русины привыкли мати надъ собою панôвъ: Мадярôвъ, шляхту, москофулôвъ, візитаторôвъ, симпатизирôвъ Римскихъ и другихъ пявокъ, а навѣть жидôвъ, чи тамъ где кого гôршого, абы було кому кланять ся и буть невôльниками. Черезъ се мы понижаемъ свою народнôсть. Що колись дѣти и внуки скажуть намъ на те? Нехай самй Русины помѣркують про се, пôшовши до головы по розумъ. Чи се гарно перше робить панôвъ на свôй каркъ, а опôсля тымъ своеи годôвлѣ панамъ кланяти ся и лизати ихъ лапы? Се ганьба, тôлько не угро-рускому народови, а его проводирамъ. Проводирѣ думають 'мабуть, що 5 міліонами Мадяръ можна переробить 18 міл. Славянъ, Русинôвъ, Нѣмцѣвъ и т. д. въ оденъ венґерскій народъ и въ одну мадярску мову, але се дурниця мадярскои політики и всѣхъ продажныхъ мадяронôвъ. Самъ розумъ каже, що 150 міліонôвъ Славянъ не може вынародовити нѣяка народнôсть и друге те, що всѣ маленькй народы, котрй окруженй Славянами, вынародують ся и зôльють ся зъ Славяньскимъ народомъ, вôдъ того не збавить нѣяка політика и Мадярôвъ. Всѣ маленькй народы нехай лѣчать дни свого панованя надъ Славянами и вмѣсто вынародовлювати Славянъ, нехай возмуть ся за справу увôльненя робучого люду зъ пôдъ ярма капіталу и політичнои неволѣ, а таке дѣло буде гôдне заслуги передъ своимъ и чужимъ народомъ.

Б. П.

Passaic, N. J.

Мушу вамъ братя Русины подати сумну звѣстку, якъ то огидно заходять ся нашй рускй дѣвчата по нуйорскихъ контрахъ. Декотрй зъ нихъ нѣколи до церкви и не заглянутъ, але за то на музыку щовечера заходять. Тутъ гуляють до пôзной ночи та запивають ся, а вôдтакъ таку роблять пустоту, що встыдъ говорити. Не одна вже пôшла на ганьбу, на остатну дорогу. Не одна плаче на свôй дурный розумъ, що ей любчикъ изъ розуму звѣвъ та на поругу свѣтови изъ дитиновъ лишивъ. Ой пильнуйте дѣвчата своеи чести, не чинѣть сорому собѣ та рускому народови. Ходѣть пильно до церкви, приступайте до брацтвъ, то будете мати честь мѣжъ людьми и Богъ благословити буде. Якъ будете честными, найдуть ся люде и вы зажиете чесными ґаздинями и будете тѣшити ся зъ дѣточками изъ своими законными мужами. А тамъ зôйдете на таке, що и плюнути на васъ нѣхто не схоче. Салонъ, готель, музика не для самотныхъ дѣвокъ. Ходѣть лише на тіи забавы, котрй уряджують чеснй рускй Брацтва и другй рускй товариства. Божь шкода вашои молодости, жаль що псують васъ лихй люде.

Напоминайко.

Справы „Союза“.

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1902—1904.

Головный предсѣдатель — о. М. СТЕФАНОВИЧЬ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.
Головный секретарь — Д. Д. ПИРЧЬ, Box 355, Olyphant, Pa.
Головный касіеръ — АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:
Мѣсто-предсѣдатель.....М. Кравчишинъ NORTHAMPTON, PA.
Заст. секретаря..........С. Ядловскій NEW YORK, CITY.
Заст. касіера...........И. Глова EXCELSIOR, PA.

Радні:
М. Туровъ..........Priceburg, Pa.
Мих. Пачута..........Mt. Carmel, Pa.
Діон. Голодъ..........Jersey City, N. J.
Мих. Грацонь..........McKeesport, Pr.
Андрей Добошъ..........Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ..........Yonkers, N.Y.

Ихъ заступники:
Ал. Горбаль, Мих. Ютасъ, К. Кобанъ, А. Валавскій, Ник. Доброскій.

Контрольна комісія:
о. Н. Подгорецкій, box 31, Jersey City, N.J.
К. Кирчовъ, 102 Morris Str., „ „
Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

Вступайте до „Союза“.

Каждый членъ платить на мѣсяць только 70 центовъ, нѣ больше, нѣ менше.

За те достанете 600 доляровъ посмертного, а 300 дол. за жену и всѣлякй другй запомоги въ разѣ калѣцтва и т. п. Хто не годенъ платити 70 центовъ на мѣсяць той може платити половину, то есть 35 центовъ, а тогды достане лишь половину зъ посмертного и другихъ запомогъ.

Записуйте ваший дѣти до „Союза“. Дѣти можна записувати лишь такй, котрй мають оденъ рôкъ житя, або бôльше. За дѣти треба платити 25 центовъ на мѣсяць, а посмертне по нихъ достанете далеко бôльше якъ въ котрôй небудь асекурацій (інсюренс).

Не волочѣть ся по чужихъ орґанізаціяхъ, котрй выступають противъ вашои народности и вѣры, але приступайте до своеи рускои орґанізаціи, до „Союза“. Памятайте, що вы Русины!

Квітъ.

Симъ посвѣдчаю, що я отримавъ посмертне по моѣмъ тату бл. п. Теодорѣ Шляхтичу, вôдъ „Р. Н. Союза въ Америцѣ“ въ сумѣ $200, словомъ двѣста доляровъ, за що складаю щиру подяку выдѣлови Р. Н. Союза.

Шамокинъ, Па. Авг. 27. 1902
Пахомій Шляхтичь
СВѢДОКЪ о. Иванъ Константиновичъ.

Квітъ

на сто доляровъ, котрй п. Лешко Борысъ отримавъ яко надзвычайну запомогу за око зъ Головнои Касы Руского Народного Союза въ Америцѣ.

Мейфилдъ, Па дня 27. Серпня 1902.
Алексій Борысъ
СВѢДКИ Теодоръ Вахна
Андрей Іела
Вôдъ мѣсцевого Уряду Руского Народного Союза въ Америцѣ. Вôддѣлъ (число) 45.
Андрей Іела, секретарь, — Якимъ Дзюбиньскій, мѣстопредсѣдатель

Квітъ

на сто доляровъ, котрй п. Семанъ Кода отримавъ яко надзвычайну запомогу за унемôчнене руки зъ Головнои Касы Руского Народного Союза въ Америцѣ.

Питсбургъ, Па. дня 23. Авг. 1902.
Семанъ Кода.
СВѢДКИ: Теодоръ Кульчицкій, Стефанъ Пастырчикъ.
Вôдъ мѣсцевого Уряду Р. Н. Союза.
М. Стефановичь, секретарь, — Андрей Телепъ, предсѣдатель.

Квітъ

на шѣстьсотъ доляровъ, котрй п. Меланія Опалка Ґера отримала яко посмертну запомогу по еи мужу Николаю Опалка зъ Головнои Касы Руского Народного Союза въ Америцѣ.

Питсбургъ, Па. дня 19. августа 1902.
Меланія Опалка Ґера.
СВѢДКИ: Кипріянъ Корбелякъ, Теодоръ Кульчицкій.
Вôдъ мѣсцевого Уряду Р. Н. Союза.
М. Стефановичь, секретарь, — Андрей Телепъ, предсѣдатель

— **Братство** Рождества Пресв. Богородицѣ въ Powhatan, W. Va. мало свôй рôчный мітинґъ 24 августа, въ недѣлю о год. 2 ôй. По обрахунку касы выбрано новыхъ урядниковъ братства, а то: Михайло Пуцый, предсѣдатель, Петро Луцакъ секретарь, якъ и передше Петро Северакъ касіеръ, Петро Петрикъ, мѣстопредсѣдатель Михайло Ульчакъ. капитанъ Иванъ Принъ контрольоръ, Дмитро Данько и Дмитро Петрикъ доворцѣ хорыхъ, Иванъ Леччадъ дверникъ. Зборы братства вôдбувають ся кождои 4-ои недѣлѣ въ мѣсяцю. Адреса братства: Петро Луцакъ P. O. Box 54 Powhatan, W. Va.

— **Братство** св. Петра и Павла въ Мт. Кармелъ, Па заложене 26-ого августа 1894. Мітинґи вôдбувають ся въ першу недѣлю по 20-ôмъ кождого мѣсяця. Урядниками суть слѣдуючй: Ос. Курудъ, пред., Ю Адамъ, заступникъ; Ив. Дзятко, секретарь; Мих. Мацура, заступникъ; Петро Вовчко, учтовникъ; Андр. Гаранчикъ, касіеръ; Павло Маринякъ (старшій), дозорця касы; Ив. Дзямба, дозорця хорыхъ; Ив. Данковчикъ, капитанъ; Иос. Касперъ, хорунжій; Мих. Троянъ (молодшій) посланецъ; Иванъ Мицякъ, дверникъ.

ПРОТОКОЛЪ

зъ засѣданя головного уряду „Руско-Народного Союза“ въ Scranton, Pa.

(Конець.)

На засѣдане, т. е. дня 9. Юнія запрошеный бувъ також п. Ю. Хилякъ, колишный касіеръ Р. Н. Союза, котрый довженъ до касы Р. Н. Союза и заявивъ, що буде такъ якъ и до сего часу сплачувати довгъ по $25.00 мѣсячно. — Принято.

Ухвалено, щобъ сирôтска каса Р. Н. Союза умѣщена була въ Lackawanna Trust and Save Deposit Co. въ Scranton, Pa., а прочй фонды въ Peoples Bank въ Scranton, Pa. и въ Market Street National Bank въ Shamokin, Pa.

О. Антоній Вончевскій передае чекъ на $108.50 О. Миколѣ Стефановичови, предсѣдателеви Р. Н. Союза, яко рахунокъ за календарь Р. Н. Союза.

Урядники по дальшôй дискусіи зô взгляду на те, що п. А. Шлянта черезъ два днѣ торгувавъ ся, т. е. не хотѣвъ вôддати касы новому касіерови, ухвалено передати справу цѣлу адвокатови. — П. А. Шлянта тодѣ заявляе, що вôддае всѣ грошѣ, тôлько затримуе собѣ $1137.00 за роботу, за два лѣта свого касіерства. Урядники тодѣ вразъ зъ п. А. Шлянтомъ удались до банковъ, перебрали вôдъ него всѣ грошѣ, кромѣ $1.137.00, котрй п. А. Шлянта затрымавъ при собѣ заявляючи, що Р. Н. Союзъ може правовати ся зъ нимъ, если хоче тй грошѣ вôдъ него достати. Тодѣ урядники рѣшили сю справу вôддати адвокатови, щобъ грошѣ вôдъ Шлянты сколектувавъ, и на тôмъ закôнчено засѣдане.

Д. Д. Пирчъ, секретарь

Увага: П. А. Шлянта по уплывѣ одного мѣсяця, видячи, що се брудна справа и що бондова компанія, котра за него ручила, зъ нимъ не жартуе, вôддавъ нарештѣ грошѣ — $1137.00 але Р. Н. Союзъ непотрѣбно наразивъ на кошта.

Теодозій Лабовскій, орґанізаторъ »Р. Н. Союза«, мае право орґанізувати новй братства. записувати новыхъ членôвъ, такъ старшихъ якъ и дѣтей до »Союза«, поясняти статуты, словомъ старати ся о приеднане якъ найбôльше членôвъ для »Союза«.

ПОСМЕРТНЙ ✝ ВѢСТИ.

Грицъ Хомякъ, родомъ зъ Вафки, повѣту грибôвского, лѣтъ 39, женатый, чл. руского братства св. Димитрія въ Mt. Carmel, Pa. и членъ „Р. Н. Союза“ упокоивъ ся дня 20 го августа, 1902.

Єфремъ Лучковецъ, родомъ зъ Камяны, повѣту ґрибôвского, Галичина, лѣтъ 39, женатый, членъ руского братства св. Кирила и Методія въ Shamokin, Pa. и членъ »Р. Н. Союза« упоконвъ ся дня 27. августа 1902.

Вѣчная имъ память!

На страйкеровъ жертвовали въ Олифантѣ, Па. и околици.

H. McDonnell	$1.00
Casey & Kelly	1.00
Dr. L. Kelly	50
M. B. Mattewson	50
Goodman & Friedman	50
Dr. Crans	1.00
D. G. Jones & Son	1.00
George Simtod	1.00
Joe Kalucky	1.00
Andro Witko	1.50
Simon Montonk	50
Joe Kropeliak	50
George Adams	50
J. W. Patten	50
M. Paulishak	50
Wm. Nowajovsky	2.00
George Prokopovitch	3.00
J. N. Needle	50
M. Needle	25
George Chylak	1.00
M. Raker	50
K. Raker	50
A. Glinsky	1.00
J. Berger	25
Thomas Patten	50
M. J. Davis	25
R. W. Taylor	50
Joe Schultz	1.00
Joe Longdrof	50
B. F. Golden	25
Cash	50
J. W. O'Brien	1.50
P. J. O'Donnell	25
M. W. Grogan	1.00
Olyphant Ice Co T.F.Hanahue mng	5.00
Lewis Hasa	50
Best Bro's	25
William Morgans	1.00
T. L. Williams	50
W. J. Evans	1.00
J. J. O'Malley	25
J. W. Mahon	1.00
W. R. Williams	50
N. D. Rosenfeld	50
Concoran, O'Brien & Dacy	2.00
John Connor	1.00
M. J. O'Hallorn	1.00
Ed. McDonnell	1.00
B. N. Kanney	1.00
Mary E. Lynch	25.00
Union Hotel	50
John Haniak	50
Rev. J. Ardan (зъ фонду страйк).	15.00
Joe Oseniak	1.00
P. M. Jordan	10.00
Thomas Monaghan	5.00
Thomas Kilcullen	1.00
D. Reynolds	1.00
T. J. Kelly	2.00
T. J. Gavin	1.00
P. C. Cannon	25.00
Jacob Mandle	2.00
Henry Blear	50
Thomas Donnely	1.00
Peter Geslom	50
H. Baklinger	50
Wm. Elgin	50
S. W. Watkins	1.00
C. H. Blochberger	1.00
H. B. Bush	50
Thomas Craven	1.00
John Flesher	2.00
R. M. Ward	50
Robinson & Frew	1.00
O. David	1.00
H. H. Howard	1.00
R. M. Owens	1.00
P. T. Dougher	3.00
O'Boyle	2.00
Rev. J. E. Stas	1.00
Rev. Geo. Hagen	1.00
Koches Hotel	3.00
C. M. Hathaway	1.00
Mrs. J. J. Cummings	1.00
Mrs. J. Ferguson	1.00
Samuel Mattews	75
Rev. P. J. Murphy	2.00
M. J. O'Malley	2.00
Rev. J. J. O'Donnell	10.00
Martin McAndrew	2.00
IN CASH	$175.00

D. Y. Davis $1.00 worth of goods,
B. Rosenfeld four sacks of flour,
J. Sluzen one „ „ „
J. Gambal $1.75 worth in goods,
J. F. Brugler $1.00 „ „
Emma Webb four pounds of flour,
D. W. Harris $3.00 in good's
A. Baldinger 100 pounds of flour,
Wm. Regan $5.00 worth of goods,
Geo. Spitz 100 pounds of flour,
Atherton & Sutton $50 worth of good's
Western Mills 10 bags of flour,
W. J. Schubmehl flour,
S. Machin $1.00 in goods.

Olyphant, Pa August 28, 1902.
Андр. Гаврилякъ,
членъ of the Relief Cammittee U. M. W. of A.

НОВИНКИ.

— **Памятайте на „Руско-Народный Домъ Еміґраційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касіера подъ адресою:** MR. LAZOR SYROTIAK, 42 Washington st., YONKERS, N. Y., а за разомъ увѣдомлять о тôмъ секретаря подъ адресою: MR. E. KIRCZOV, 14 Essex Str., JERSEY CITY, N. J.

— **Мѣжнародный** музей войны и мира отворено въ Швайцаріи въ Люцернѣ. Зôбраний тутъ узоры военныхъ оружій всѣхъ часôвъ, вôдъ гарматъ, що стрѣляли на 300 метрôвъ, до нынѣшныхъ, що несуть на 2 кільометры и выкидають не 60 картачѣвъ, якъ ще було въ 1870 р., а до 1500. Въ музею зôбрано также богато образôвъ, мѣжь иншими славный образъ Димера „По битвѣ“, представляючій безпомôчне положене раненыхъ, полишеныхъ на поли битвы, и много копій зъ батальныхъ картинъ Верещаґіна. Полковникъ Біберштайнъ, пишучи про ту выставку у вѣденьскôмъ дневнику Wage, высказуе гадку, що такій музей доказуе пагубнôсть нынѣшныхъ военъ и повиненъ причинити ся до скрѣпленя идеѣ мира.

— **Новй** поклады золота вôдкрито недавно въ захôдной сторонѣ Абісвніи горахъ Купа мѣжъ озерами Тана и Ахантѣ. Нова краѣна золота називае ся Ельґа. Експльоатацією копальнѣ, котрои богацтва не уступають покладамъ золота въ Австраліи заняло ся Италѣяньске товариство. Король Менелѣкъ старае ся всякими способами улекшити роботу згаданому товариству.

— **Телеґрамъ** зъ филипиньскихъ островôвъ доносять о сильнôмъ землетрясеню. Перший разъ дало ся оно чути 21 м. м. на островѣ Минденео; много домôвъ туземцѣвъ завалило ся порозпукали ся скалы и горы. Потоки й рѣчки выступили зъ береґôвъ, а земля зъ горъ упала, лишаючи нагй скалы. Зъ людей не погибло бôльше якъ 25 особъ, але матеріяльнй втраты величезнй.

— **Робôтнича** юнія при фабрицѣ желѣзныхъ мостôвъ въ Елмайра, Н Й програла оногди страйкъ. Президентъ юніи К. Джонсъ такъ собѣ взявъ сесе до серця, що кинувъ до ся невеличкого ставу въ мѣскôмъ парку и утопивъ ся.

— **ЩЕ РАЗЪ** заявляемо, що руско-англійскй проводники (тлумачѣ) ще не готовй, але друкують ся. Скоро лишь будуть готовй — оголосимо се въ „Свободѣ“.

Редакція.

ВСЯЧИНА.

Дещо про Африку.

Африка, въ трое больша вôдъ Европы, займае пяту часть усеи сушѣ (30 міліонôвъ км ²). И зъ всѣхъ частей свѣта найменче тутъ розвинене побереже, тôлько въ Капляндѣ надъ Червонымъ моремъ скалистый берѣгъ сякъ такъ доступный суднамъ (товары переносять мурины на головахъ, а людей на раменахъ зъ кораблѣвъ на берегъ), за те индійскимъ та атлянтійскимъ океаномъ можна переплысти сотку миль и не найти доступнои точки. Весь континентъ складае ся изъ самыхъ высочинъ, высшй зъ тыхъ опадають до низшихъ терасами, тому и рѣки творять въ тыхъ мѣсцяхъ водоспады (рѣка Конґо числить ихъ 79) и е для плавбы непригôднй.

Майже вся Африка лежить мѣжь зворотниками, тожь е найгорячѣйшою частею свѣта. На пôвнôчь и пôвдень (до 18 °) опадае тропôвый дощь дуже правильно та обильно (каплѣ бувають широкй въ долоню) и прохолоджуе спеку, ажь за тою границею е найвысша температура. На Сагарѣ доходить до 50 ° и дощôвъ тамъ дуже мало такъ якъ взагалѣ на захôднопôвденнôмъ березѣ — а Берберія и Капляндія, то полосы зимовыхъ дощôвъ. Але по спецѣ деннôй приходить холодна нôчь (озеро Тсадъ вкрывае ся верствою леду), по періодѣ дощу приходить посуха — и отсе е властивости африканьского подсоня.

Ростиннôсть и звѣрня Африки залежна вôдъ опадôвъ. На береги Середземного моря лѣтають нашй птицѣ „у вырей“, тамъ ростуть полуденно-европейскй ростины. Въ Капляндѣ крôмъ овецъ выпасають рогатый скотъ, до довгихъ возôвъ запрягають 20—30 волôвъ. На пустыняхъ мало звѣря (верблюдъ) и ростинъ (пальма дактилева). Межи зворотниками вкрывають просторъ пралѣсы и степы (саванъ). У лѣсахъ невыхôснуванй богатства, якъ гебанъ, магонь, тôкъ, дерево зелѣзне и т. д. на саванѣ рѣдка, але я—3 м. высока и глубоко вкорѣнена трава, а деревъ мало. Въ Африцѣ росте цукрова троща, корѣне, тютюнъ, важна для промыслу оливна пальма. Африка е вôтчиною грубоскôрыхъ звѣрôвъ носорогача, слоня, гіпопотама, въ пустыняхъ живе левъ и тиґръ, (корабель пустынный) струсь, на саванѣ выпасають ся буйволы, зірафи и ґізелѣ, въ лѣсахъ живе ґориль, а въ намулѣ рѣкъ крокодилъ.

Людности числять 80 міліонôвъ. Отже на 1 км. ² припадае 6 мешканцѣвъ. Складають ся на неѣ Мурины (Неґры), а зъ кавказкои расы Хаміты (останки вже!) и Семіты До Хамітôвъ належать нащадки Єгиптянъ, Феляги, що зовуть ся и Доптами, о скôлько приняли христіяньство, а семітске племя, пануюче въ Африцѣ — то Арабы, що вôдъ 7 го вѣку почали еѣ кольонізувати. Зъ мѣшканцѣвъ замѣтнй рослй, сильнй Кафры. На островѣ Мадаґаскарѣ живуть выгибаючй Маляйцѣ, а ва Колягарскôй пущѣ такожь выгибаючй останки Готентотôвъ и Бушманôвъ.

Що до політичного подѣлу представляе ся карта Африки особливо: цѣла вкрыта краскамы европейскихъ державъ, бо еѣ подѣлили еѣ мѣжь собе якъ хлѣбъ. Найстаршй кольонія е португальскй, наймолодшй нѣмецкй, але Англичаны и Французы мають найвартнѣйшй. Вôдъ XVI. ст. почала ся кольонізація Африки, але тôльки берегами, а „темный континентъ“ пôзнано завдяки науковымъ експедиціямъ ажь въ XIX-ôмъ ст. Европейскй державы почали вôдграничати свои „сферы интересôвъ“ и въ тыхъ границяхъ розширяють свои посѣлости. Англичане крôмъ Горѣшнои Ґвінеи на заходѣ и кôлькохъ островôвъ сильно розпаношили ся на пôвденнôй окраѣнѣ, а вôдси сягають щоразъ далѣ въ глубъ. На тлѣ того ширеня своеи сферы интересôвъ почали передъ двома роками розбишацку войну противъ геройскихъ Бурôвъ. Усе вôдъ Молдавина до Фіна мовчить.. а страшна рѣзня въ XX. столѣтю добѣгае кôнця. — Французы крôмъ Альжиру зъ частею Сагары и Тунісу, части долѣшнои Ґвінеи, посувають ся надъ Ніґръ Треба причинати, що они однй не вдоволяють ся самымъ пôдбоемъ, але старають ся о добробытъ, промыслъ, торговлю, задумали Альжіръ получити зъ краиною надъ Ніґромъ и будують зелѣзницѣ черезъ Сагару Для Нѣмцѣвъ пôдставою е Занзібаръ, вôдки сунуть ся въ глубъ краю. — Зъ независимыхъ краѣвъ значне е Мароко и Ависсанѣдъ.

Новый соняшный планетъ

Якъ звѣсно, соняшнй планеты слѣдують по собѣ въ певнôй, означити даючôй ся проґресіи вôддаленя. Послѣдный, доси звѣсный планетъ, Нептунъ, вôддаленый вôдъ сонця на 4.490,000.000 кельометрôвъ (земля тôлько на 150 міл. клм.), а вôдъ него до найблизшои нашому сонцю звѣзды лишила бы ся пуста просторонь 34.000 міліон. кільом. — значить — сѣмъ разôвъ такъ велика. Давнѣйше, доки не вôдкрыто Нептуна, ся „пуста просторонь“ була въ людскôй свѣдомости ще бôльшою, бо зачинала ся вже на планетѣ Уранѣ. Спосôбъ въ якій вôдкрыто Нептуна, каже однакъ здогадувати ся, що Нептунъ не конче мусить бути границею сонѣшного системы. Истноване и положене Нептуна стверджили астрономы математичнымъ обчисленемъ на основѣ замѣченыхъ въ обѣзѣ Урану забуренъ и збоченъ. Пôзнѣйше, по збудованю улѣпшеныхъ телескопôвъ стверджено 1846. р. наочно истноване сего найдальшого планета и то якъ разъ у тôмъ вôддаленю, де вôнъ мавъ бути пôсля астрономичныхъ обчисленъ. На докладне розслѣджене цѣлого обѣгу Нептуна довкола сонця треба 165 лѣтъ тожь и астрономы не могли поки що порѣшити, чи заходять якй забуреня въ его обѣзѣ довкола сонця, котрй бы були выкликанй вплывомъ якого ще дальшого незвѣсного планета. Ажь англійскій астрономъ др. Форбесъ на основѣ помѣченъ що до обѣгу деякихъ кометôвъ, заключае, що поза Нептуномъ мусить кружити ще одинъ планетъ, котрого маса бôльша вôдъ Юпѣтра, а дорога сто разôвъ довша нѣжь землѣ. Свои выводы предложивъ др. Форбесъ еденбурскôй Академіи Наукъ и астрономы шукають теперь въ небесныхъ безвѣстяхъ здогадуваного планета.

Пѣсня галицкого хруня.

А нашь цѣсарь, цѣсарева
Стали ся радити,
Якъ бы було тимъ воякамъ
Презента зробити.
Слава Богу найвысшому,
Що мы тôлько жили
Подаруймо имъ металѣ
Що вѣрно служили.
Вже пятьдесять лѣтъ минуло,
Якъ мы царували;
Подаруймо имъ медалѣ,
Щобъ насъ споминали.
А нашь цѣсарь Францъ Іосифъ
То першій по Бозѣ.
Цѣсарева вôдъ ворогôвъ
Погибла въ дорозѣ.
А нашь цѣсарь въ Вѣдни сидить
Нами ся торбуе,
А за нашовъ цѣсаревовъ
Цѣлый свѣтъ банує.
Она така добра була,
Якъ рôдная мати,
Плаче за ньовъ цѣлый свѣтъ
И буде плакати.
Та якъ тая рôдна мати,
Що насъ породила.
Цѣсарева добра була,
Бо край боронила...
Скасувала всѣ ґайданы,
Палицѣ и буки
Ой зазнала вôдъ ворогôвъ
Тяженькои муки.
Ой чи вôнъ ей то самъ зробивъ
Чи бувъ наповленый,
Що прискочивъ до царицѣ
Якъ той песъ скаженый;
Тай прискочивъ до царицѣ
Якъ той песъ скаженый
И выпустивъ острый пильникъ
Що бувъ затроеный.
Наша панѣ цѣсарева
Баварского роду
Пôшла она купати ся
Въ швайцарскую воду.
Бодай тая Швайцарія
Була ся запала,
Була наша цѣсарева
Въ краю панувала;
Щобъ ся була выкупала
Въ медѣ и молоцѣ,
Тобы була не носила
Пильникъ въ лѣвôмъ боцѣ.
Якъ зачала цѣсарева
До шифу всѣдати
Шифкапітанъ зъ того шифу
Зачавъ спôзнавати;
Ой зачавъ вôнъ до цѣсаря
Сумный листъ писати.
Доставъ цѣсарь той листъ сумный
Тай зачавъ читати,
Не мôгъ цѣсарь тои ночи
Три годины спати.
Ой пôйшовъ той сумъ великій
По цѣлôй родинѣ,
Що умерла цѣсарева
О чвартôй годинѣ.
Ой пôйшовъ той сумъ великій
По цѣлôй державѣ
Що умерла цѣсарева
А хрунѣ плакали.

Написавъ Стефанъ Мигаль зъ Одреховы.
Пѣсню надруковано такъ якъ она була прислана — безъ змѣны. Ред.

Шукае мѣсця.

Дякъ зъ добрымъ голосомъ, умѣе вести хоръ и учити дѣти. Близшихъ поясненъ удѣляе Редакція „Свободы“.

Где есть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу газету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошене напередъ.

Где есть?

Грицъ Цапъ, родомъ зъ Межибродя, повѣту Сянокъ, зъ Галичины, робивъ въ Somerset Co. на Newerton, а вже 5 мѣсяцѣвъ якъ гдесь вôдѣхавъ. Хто бы о нѣмъ знавъ, або вôнъ самъ, прошу дати знати на адресу:

John Gembalik,
HOPEWELL, PA.
Bedford Co.

Оголошене.

Котра руска громада потрѣбуе священника на яку потрѣбъ, або хотѣлабъ достати сталого священника, нехай удаесь до секретаря Духовнои Рады на адресу:

Rev. St. Makar,
Box 13, — Mt. CARMEL, PA,